

R1-A4. Priručnik za obrazovni pristup za osobe s različitim vještinama usmjerenim na transverzalne kapacitete u sektoru kamenarstva.

This work is licensed under [Creative Commons Attribution/NonCommercial ShareAlike 4.0 International Public License -CC BY-NC-SA 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/)

“Financirano sredstvima Europske unije. Izneseni stavovi i mišljenja su stavovi i mišljenja autora i ne moraju se podudarati sa stavovima i mišljenjima Europske unije ili Europske izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA). Ni Europska unija ni EACEA ne mogu se smatrati odgovornima za njih.”

Sadržaj

UVOD.....	3
1. POČETNA OSNOVA.....	3
2. METODOLOGIJA KOJA SE KORISTI ZA KLASIFIKACIJU I ANALIZU RADNOG MJESTA ZA VRSTU INVALIDITETA	13
3. MOGUĆNOSTI UKLJUČIVANJA ODABRANIH RADNIH MJESTA	20
3.1. AKTIVNOSTI I POSLOVI	20
3.2. ANALIZA POSLOVA PREMA INVALIDITETU	21
3.2.1. VILIČAR	22
3.2.2. DIZALICA.....	30
3.2.3. LINIJA KALIBRACIJE I ARMATURE.....	38
3.2.4. CNC 5/6 OS I 2D SITOTISAK	46
3.2.5. ČIŠĆENJE I GOSPODARENJE OTPADOM.....	55
4. ZAKLJUČAK.....	64

UVOD

Ovaj priručnik pruža obrazovni pristup o tome kako osobe s invaliditetom mogu poboljšati i stjeći vještine i transverzalne kapacitete koje su identificirane u koraku 1 projekta, I to tijekom obavljanja poslova iz kamenog sektora: "R1-A4 Priručnik za obrazovni pristup za osobe s različitim vještinama usmjerenim na transverzalne kapacitete u sektoru kamenarstva". Terapeuti i pružatelji usluga za osobe s invaliditetom, partneri projekta, odrađuju procjenu vještina i transverzalnih sposobnosti svakog učenika s razvijenim alatima za vrednovanje.

Cilj je bio izraditi priručnik za obrazovanje i osposobljavanje uz primjenu metodologije za centre za osposobljavanje u sektoru s ciljem postizanja prilagodljivog osposobljavanja za osobe različitih kapaciteta putem preporuka i mjera u rasponu od preoblikovanja ponude osposobljavanja i ponovnog oblikovanja provedbe osposobljavanja i evaluacije, do pružanja posebnih nastavnih resursa kako bi se suzbila socijalna isključenost u sustavima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja i olakšala integracija u kolektiv.

1. POČETNA OSNOVA

Nakon što se odaberu radna mjesta u sektoru industrije prirodnog kamena za provođenje sveobuhvatne analize mogućnosti uključivanja osoba s invaliditetom, tijekom ovog izvješća pokušat ćemo detaljno opisati za koje bi vrste invaliditeta to moglo biti izvedivije, nudeći neke mogućnosti prilagodbe radnih mjesta ako je primjenjivo i predlažući razumne prilagodbe.

Osim osiguravanja da poduzeća za koja pružamo ove analize rade na sprečavanju bilo kojeg oblika diskriminacije na radnom mjestu (bilo da se radi o izravnoj ili neizravnoj diskriminaciji, uznemiravanju, naredbama rukovodećih za diskriminaciju određenih pojedinaca, odmazdi itd.), ne smijemo zaboraviti da se učinkovito uključivanje osoba s invaliditetom u poduzeća vrti oko tri ključna stupa:

- 1) Poznavanje osoba s invaliditetom
- 2) Pristupačnost
- 3) Pomoćna tehnologija

1) Poznavanje osoba s invaliditetom

Kako bi se promicala klima inkluzivnosti u tvrtku, jedan od središnjih aspekata je da i tvrtka i ljudi koji čine tvrtku produbljuju svoje znanje o ovoj društvenoj skupini. U tu svrhu specijalizirane usluge integracije na radnom mjestu mogu ponuditi obuku i savjete prilagođene potrebama upravljačkih timova, upravljanja ljudskim resursima i osoblja općenito:

- Što je invaliditet? Ključni koncepti i socijalni model i model pravnog sustava.
- Vrste invaliditeta.
- Stvarnost osoba s invaliditetom u različitim područjima socijalnog sudjelovanja, uključujući zapošljavanje, i u pogledu ostvarivanja prava.
- Stereotipi i predrasude.
- Zakonodavstvo.
- Odgovarajući tretman osoba s invaliditetom.
- Dobre prakse za prihvatanje i uključivanje u zapošljavanje osoba s invaliditetom.
- Učinkovita komunikacija.

2) Pristupačnost

Pristupačnost je karakteristika roba, proizvoda i usluga koje moraju omogućiti svim ljudima da im pristupe, razumiju ih, koriste ih i uživaju na standardiziran, udoban, siguran i učinkovit način. Drugim riječima, to je povezano s različitim dimenzijama ljudske aktivnosti. I stoga, jamčiti da bilo koji korisnik može obavljati ove aktivnosti znači biti na putu prema pristupačnosti.

Radna okruženja, kao prethodni i nužni korak prema razumnim prilagodabama ili posebnim proizvodima potpore koje zahtijeva svaka pojedina osoba, moraju biti dostupna kako bi se zajamčila njihova uporaba od strane bilo koje osobe pod jednakim uvjetima s ostalima. U tu svrhu mora se primijeniti niz tehničkih zahtjeva koji se odražavaju u propisima (Međunarodna konvencija o pravima osoba s invaliditetom, Opći zakon o pravima osoba s invaliditetom i njihovoj socijalnoj uključenosti, autonomni i lokalni propisi u stalnom razvoju).

To je uvjet koji okruženja, procesi, roba, proizvodi i usluge moraju zadovoljiti kako bi bili razumljivi, upotrebljivi i izvedivi za sve ljude u uvjetima sigurnosti, udobnosti i na najautonomniji i najprirodniji mogući način.

Neke osnovne mjere:

Prema državnim propisima (Tehnički zakonik o gradnji DB - SUA i Red VIV/561/2010 za javne prostore) bez autonomnih i lokalnih propisa:

HORIZONTALNA KOMUNIKACIJA		
	ZGRADA	JAVNI PROSTORI
Minimalna širina	<ul style="list-style-type: none"> • Prostori prolaza < 120 cm. • Okretanje prostora, predvorja $\varnothing > 150$ cm nisu ometana vratima. • Otvori prolaza > 80 cm. • Svaki 10 . prolaz i na kraju, nesmetano područje $\varnothing > 150$ 	<ul style="list-style-type: none"> • Pristupačna osobna ruta > 180 cm (u konsolidiranim urbanim područjima, povremeno sužavanje od 150 cm).
Visine	<ul style="list-style-type: none"> • Ručke vrata od 80 cm do 120 cm. • Upravljački mehanizmi od 80 cm do 120 cm. • Mehanizmi snage i signala od 40 cm do 120 cm. • Brojači < 85 cm (visina ispod pulta > 70 cm, dubina 50 cm). 	<ul style="list-style-type: none"> • Čisti prolaz > 220 cm • Stolovi za igre < 85 cm (niža visina > 70 cm) • Prilagođeni brojači od 70 do 75 cm. • Gumb za pritiskanje semafora od 90 do 120 cm. • Manipulabilni uređaji (otvori za kante, kante za smeće, poštanski sandučići) 70 do 90 cm. • Fontane od 80 do 90 cm.
Uzdužno s rampama	<ul style="list-style-type: none"> • Širina > 180 cm. • Bez slijetanja, maksimalna duljina od 9 m. • Nagib < 10% s duljinom < 3 m. • Nagib < 8% s duljinom < 3 m. i < 6 m. • Nagib < 6% s duljinom < 6 m. • Rukohvati s obje strane i dvostruki: Visine između 65 i 75 cm i 110 cm. 	<ul style="list-style-type: none"> • Širina > 180 cm. • Bez slijetanja, maksimalna duljina od 10 m. • Nagib pristupačne pješačke rute < 6%. • Nagib < 10% s duljinom < 3 m. • Nagib < 8% s duljinom < 3 m. • Rukohvati s obje strane i dvostruki: visine između 65 i 75 cm i 105 cm.
Poprečni nagib	<ul style="list-style-type: none"> • < 2% 	<ul style="list-style-type: none"> • < 2%

OKOMITA KOMUNIKACIJA		
	ZGRADA	JAVNI PROSTORI
Stepenice	<ul style="list-style-type: none"> • Jasna širina, visoravni, srednji koraci, ukrcaj i iskrcaj > 100 cm (ovisno o uporabi). • Najmanji broj koraka: 3. • Rukohvati s obje strane i dvostruki: visine između 65 i 75 cm i 110 cm. 	<ul style="list-style-type: none"> • Jasna širina i dubina visoravni > 120 cm. • Broj koraka između 3 i 12. • Rukohvati s obje strane i dvostruki: visine između 65 i 75 cm i 105 cm.
Dizala	<ul style="list-style-type: none"> • Susjedni prostor bez prepreka $\varnothing > 150$ cm. • Jedna vrata ili dva vrata okrenuta jedna prema drugoj: 110 x 140 cm. • Dva kutna vrata: 140 x 140 cm. 	

Kriteriji DALCO (UNE 170001-1:2007 Univerzalna pristupačnost) definiraju uvjete pristupačnosti u pogledu različitih aktivnosti koje ljudi obično obavljaju.

Jamčenje pristupačnosti znači jamčenje da te aktivnosti može provoditi bilo koja osoba bez nailaska na bilo kakve poteškoće izvan vlastitih mogućnosti.

Te su aktivnosti sažete u četiri glavne skupine analiza:

- ◆ Ambulacija
- ◆ Lokacija
- ◆ Komunikacija

Univerzalni dizajn

Univerzalni dizajn je dizajn proizvoda i okruženja za korištenje od strane najvećeg broja ljudi bez potrebe za prilagodbama ili specijaliziranim dizajnom.

Ronald L. Mace osnovao je Centar za univerzalni dizajn, smješten u Školi dizajna na Sveučilištu Sjeverne Karoline u Raleighu, sada referentnom i istraživačkom centru za dizajn, i bio je tvorac niza načela koja sažimaju ovu filozofiju, poznatu kao "7 načela univerzalnog dizajna":

1. načelo: Pravedna uporaba

Dizajn je koristan i utrživ ljudima svih sposobnosti.

Smjernice za načelo 1:

- Da pruža iste načine korištenja za sve korisnike: identičan kada je to moguće, ekvivalentan kada ne.
- Izbjegavajte odvajanje ili stigmatiziranje bilo kojeg korisnika.
- Značajke privatnosti, sigurnosti i zaštite trebale bi biti jednako dostupne svim korisnicima.
- Dizajn bi trebao biti privlačan svim korisnicima.

2. načelo: Fleksibilnost u uporabi

Dizajn zadovoljava širok raspon preferencija i sposobnosti.

Smjernice za načelo 2:

- Ponudite izbor u metodama korištenja.
- Može mu se pristupiti i koristiti desnom ili lijevom rukom.
- Olakšava točnost i preciznost za korisnika.

- Prilagodljiv tempu ili ritmu korisnika.

3. načelo: Jednostavna i intuitivna uporaba

Korištenje dizajna lako je razumjeti, bez obzira na jezik, iskustvo ili razinu koncentracije.

Smjernice za načelo 3:

- Uklonite nepotrebnu složenost.
- U skladu s očekivanjima i intuicijom korisnika.
- Odgovara širokom rasponu pismenosti i jezičnih vještina.
- Izdavati informacije na način koji je u skladu s njihovom važnošću.
- Pruža učinkovite upite i metode povratnih informacija tijekom i nakon dovršetka zadatka.

4. načelo: Vidljive informacije

Dizajn jasno komunicira potrebne informacije bez obzira na osjetilne sposobnosti ili uvjete okoline.

Smjernice za načelo 4:

- Koristite različite načine za suvišno predstavljanje bitnih informacija (grafički, verbalno ili taktilno).
- Osigurati dovoljan kontrast između bitnih informacija i njihove okoline.
- Proširite čitljivost bitnih informacija.
- Razlikovanje elemenata na načine koji se mogu opisati (npr. olakšati davanje uputa ili uputa).
- Pruža kompatibilnost s različitim tehnikama ili uređajima koje koriste osobe sa senzornim ograničenjima.

5. načelo: Tolerantno na pogreške

Dizajn smanjuje opasnosti i štetne posljedice od nesreće ili zlorabe.

Smjernice za načelo 5:

- Rasporedite elemente kako biste smanjili rizike i pogreške: većina korištenih elemenata pristupačnija; i opasni elementi eliminirani, izolirani ili pokriveni.
- Navedite upozorenja o opasnostima i pogreškama.
- Pružite značajke sigurnog prekida.
- Obeshrabriti nesvesne radnje u zadacima koji zahtijevaju budnost.

6. načelo: Nizak fizički napor

Dizajn se može koristiti učinkovito i jednostavno uz minimalan napor.

Smjernice za načelo 6:

- Omogućuje korisniku održavanje neutralnog položaja tijela.
- Omogućuje razumno korištenje sile potrebne za rad.
- Smanjite ponavljajuće radnje.
- Minimizira nastavak fizičkog napora.

7. načelo: Veličina i prostor za pristup i uporabu

Osigurati odgovarajuću veličinu i prostor za pristup, dosezanje, manipuliranje i upotrebu za sve veličine tijela, položaje ili pokretljivost.

Smjernice za načelo 7

- Pruža jasnu liniju vida važnim elementima i za sjedećeg i za stojećeg korisnika.
- Doseg bilo koje komponente ugodan je za svakog sjedećeg ili stojećeg korisnika.
- Prilagođava varijacije u veličini ruke ili prisanjanja.
- Pruža potreban prostor za korištenje tehničkih pomagala ili osobne pomoći.

Universal Design	
	1 EQUITABLE USE: Useful and marketable to people of all abilities.
	2 FLEXIBILITY IN USE: Accommodates a wide range of preferences and abilities.
	3 SIMPLE AND INTUITIVE USE: Easy to understand, regardless of language, knowledge, experience, or concentration level
	4 PERCEPTIBLE INFORMATION: Clearly communicates regardless of sensory abilities or ambient conditions.
	5 TOLERANCE FOR ERROR: Minimizes hazards and consequences from accident or misuse.
	6 LOW PHYSICAL EFFORT: Effectively and easily used with minimum effort.
	7 SIZE AND SPACE FOR APPROACH AND USE: Appropriate size and space is provided for approach, reach, manipulate, and use for all body sizes, postures, or mobility

3) Pomoćna tehnologija

Prema standardu UNE EN ISO 9999: "Pomoćni proizvodi za osobe s invaliditetom. Klasifikacija i terminologija", pomoćni proizvodi ili pomoćne tehnologije, ranije poznate kao tehnička pomagala, svaki su proizvod (uključujući uređaje, opremu, instrumente, tehnologije i softver) posebno proizveden ili dostupan na tržištu za sprečavanje, kompenzaciju, kontrolu, ublažavanje

ili neutraliziranje oštećenja, ograničenja aktivnosti i ograničenja u sudjelovanju osoba s invaliditetom.

Kada govorimo o pomoćnim proizvodima, ne govorimo o promjenama koje možemo napraviti u okolini oko osobe kako bismo ga učinili pristupačnijim uklanjanjem svih prepreka i prepreka, već o alatima koje koriste osobe s invaliditetom za samostalno kretanje. U osnovi, to su materijalna pomagala i oprema.

U Španjolskoj, CEAPAT (Centro de Referencia Estatal de Autonomía Personal y Ayudas técnicas) - subjekt ovisan o IMSERSO-u, nudi Katalog proizvoda za podršku s ciljem pružanja informacija o proizvodima podrške dostupnima u Španjolskoj.

Može se konzultirati po kategorijama na poveznici:

<https://catalogocephat.imserso.es/productos/categorias/variascategorias>

Kategorije "razina 1" su 9 i nalazimo do dvije niže razine. Oni koji su najuže povezani sa zapošljavanjem bili bi sljedeći:

1. Komunikacija

1.1. Pristup računalu i drugim uređajima

1.1.1. Aplikacija

1.1.2. Periferni uređaji i kontrole

1.2. Slušanje

1.3. Augmentativna – alternativna komunikacija

1.4. Telefoni

1.5. Vizija

1.6. Čitanje

1.7. Crtanje i pisanje

2. Pripravništvo i zapošljavanje

2.1. Pribor

2.2. Alati

2.3. Namještaj

2.4. Resursi za zapošljavanje

2.5. Resursi za učenje

3. Grad i zgrade

3.1. Orijentacija

4. Mobilnost i rukovanje

4.1. Rukovanje

5. Pristupačan privatni prijevoz

5.1. Preinake vozila

5.2. Prilagođene kontrole

5.3. Proizvodi pristupačnosti

5.4. Prostori za skladištenje kolica za osobe s invaliditetom

5.5. Sustavi za držanje kolica za osobe s invaliditetom

5.6. Ostali uređaji

Nakon što se uzmu u obzir aspekti povezani s tri gore navedene osi, tvrtka će moći procijeniti koje prilagodbe može ponuditi:

1. **Tehnička rješenja** mogu uključivati sljedeće:

- Ugradnja dizala ili rampi,
- Pozicioniranje uredskog namještaja na odgovarajućoj visini,
- instaliranje računalnog softvera kao što su čitači zaslona, povećala zaslona ili softver za prepoznavanje govora itd.,
- Osigurati terminale na Brailleovom pismu,
- Koristite tumačenje u stvarnom vremenu putem telekomunikacija.
- Drugi su smatrali potrebnim i prilagođeni osobnoj situaciji.

Treba napomenuti da razumna prilagodba nadopunjuje mjere pristupačnosti i, ako je pristupačnost već osigurana, provedba razumne prilagodbe, što se tiče tehničkih uređaja, mnogo je jednostavnija i jeftinija.

2. **Radni uvjeti**, kao što su pružanje fleksibilnog radnog vremena, rad na daljinu, dopust, preseljenje u novi ured ili preraspodjela na drugo radno mjesto ako to zatraži zaposlenik.
3. **Osposobljavanje** za pomoć zaposlenicima u korištenju pomoćnih tehnologija na poslu i **mentorstvo** kako bi im se pomoglo da prevladaju sve prepreke s kojima se susreću na radnom mjestu.
4. **Izmjena politika i postupaka tvrtke**, kao što je centralizacija sustava putem kojeg zaposlenici mogu zatražiti podršku za pristupačnost.
5. **Mjere za podizanje svijesti** kako bi se osobama s invaliditetom omogućilo da obavljaju svoj posao u povoljnom radnom okruženju.

Kako bismo poduzeli potrebnu razumnu prilagodbu, moramo odagnati lažne mitove da je često skupa, komplicirana, zahtijeva specijalizirano stručno znanje za planiranje i pružanje razumne prilagodbe, da nije prioritet uprave tvrtke za zapošljavanje osoba s invaliditetom ili da bi zapošljavanje osoba s invaliditetom povećalo zdravstvene i sigurnosne rizike.

Stoga predlažemo sljedeće kriterije **za utvrđivanje razumnih prilagodbi u poduzeću**:

Pri utvrđivanju razumnih prilagodbi općenito se uzimaju u obzir :

- Troškovi razumne prilagodbe.
- Diskriminirajući učinci ukoliko se razumna prilagodba ne provede za osobe s invaliditetom.
- Struktura i karakteristike osobe, subjekta ili organizacije koja ga treba provesti.
- Mogućnost dobivanja službenog financiranja ili bilo koje druge pomoći.

U građevinskim ili građevinskim pitanjima uzimaju se u obzir sljedeći kriteriji:

- Nema pogoršanja
- Proporcionalnosti
- Fleksibilnost
- Ekonomski kriteriji
- Kriteriji gradnje

Kako je prethodno navedeno, španjolsko zakonodavstvo smatra da se, kako bi se utvrdilo je li opterećenje prekomjerno, uzima u obzir je li ono u dovoljnoj mjeri ublaženo javnim mjerama, potporama ili subvencijama za osobe s invaliditetom, kao i financijske i druge troškove koje mjere podrazumijevaju te veličinu i ukupni promet organizacije ili poduzeća.

Kako bi se razmotrila razumnost mjere, s dotičnom osobom može se provjeriti niz verifikacijskih pitanja:

✓ Hoće li uspjeti? Zadovoljava li specifične potrebe radnika s invaliditetom?	✓ Je li praktično?
✓ Hoće li to dovesti do neodrživih izravnih i neizravnih troškova za poslodavca?	✓ Ako su uključeni troškovi. Jesu li vanjski resursi (financijska potpora i stručno znanje) dostupni za potporu poslodavcima?
✓ Hoće li to uznemiriti druge zaposlenike u obavljanju njihovog posla? Kako to mogu riješiti?	✓ Može li se to učiniti bez zdravstvenih i sigurnosnih implikacija?

Korištena metodologija i zaključci analize odabranih pozicija u projektu InclusiveSTONE detaljno su opisani u nastavku.

Ovo izvješće i sve informacije o projektu dostupne su na sljedećem URL-u: - Web stranica projekta InclusiveSTONE: <https://inclusivestone.eu/>

2. METODOLOGIJA KOJA SE KORISTI ZA KLASIFIKACIJU I ANALIZU RADNOG MJESTA ZA VRSTU INVALIDITETA

S obzirom na širok raspon postojećih invaliditeta i specifičnosti svakog od njih, obilježja kojima se, s druge strane, dodaju osobne okolnosti pojedinca, vrlo je složeno generalizirati o mogućnostima uključivanja ili prijedlogu razumnih prilagodbi. Zbog toga je InclusiveStone konzorcij razlikovao različite vrste invaliditeta na temelju onoga što je predloženo u konsolidiranom zakonodavstvu (20.10.2022.) pročišćenog teksta RD1971/1999 od 23. prosinca, o postupku priznavanja, proglašenja i kvalifikacije stupnja invaliditeta u Španjolskoj. 1. METODOLOGIJA KOJA SE KORISTI ZA RAZVRSTAVANJE I ANALIZU RADNIH MJESTA PREMA VRSTI INVALIDITETA

Na temelju odredbi ovog zakonodavstva uspostavili smo sljedeće skupine i podskupine analiza koje sažimamo u nastavku:

1. SKELETNI – MIŠIĆNI SUSTAV: Gornji ekstremitet, Donji ekstremitet, Kralježnica

Uzrokovana amputacijom, ograničenjem kretanja, ankilozom, osjetilnim ili motoričkim deficitima, perifernim neuropatijama, perifernim vaskulopatijama.

- **GORNJI UD:** Palac, drugi prsti, zglob, lakat i rame, zbog amputacije, gubitka osjeta i ograničenja kretanja. Invaliditet gornjih ekstremiteta zbog ozljeda perifernih živaca, brahijalnog plexusa i spinalnih živaca, vaskularnih problema i drugih poremećaja.
- **DONJI UD:** Stopalo, stražnje stopalo, gležanj, potkoljenica, koljeno i kuk. Invaliditet zbog amputacije, ograničenja kretanja, ankiloze, osjetilnih ili motoričkih deficita, perifernih neuropatija i perifernih vaskulopatija.
- **SPINE:** Cervikalna, leđna, lumbalna ili sakralna kralježnica. Uzrokovana invalidnošću zbog traumatske ozljede, neurološkog deficita i fizioloških i strukturnih razlika povezanih s ozljedama koje nisu uobičajeni nalazi starenja kao što su: spondililoliza, spondilisteza, hernija diska, prijelomi, dislokacije i gubitak integriteta segmenta kretanja. Obrana mišića, gubitak refleksa, smanjen opseg, atrofija, elektrodijagnostički znakovi, gubitak integriteta segmenta pokreta, gubitak kontrole crijeva ili mjehura, studije mjehura.

2 ŽIVČANI SUSTAV

Motoričke i osjetilne, neurološke patologije invalidnost u encefalnim promjenama, kranijalnih parova, leđne moždine, perifernog živčanog sustava i autonomnog živčanog sustava.

- **MOTORIČKI I OSJETILNI:** 1) nehотиčni pokreti kao što su drhtanje, korea, atetozna i hemibalizam. 2) promjene tona i držanja. 3) različiti oblici ograničenja dobrovoljnih pokreta, kao što je parkinsonizam sa ili bez bradikezije, 4) oštećenje povezanih i sinergističkih pokreta, kao što su poremećaji ekstrapiramidalnog sustava, mali mozak i bazalni gangliji. 5) oštećenje složenog hoda i ručne spretnosti (ataksija).
- **ENCEFAL:** promjene mentalnog stanja i integrativne, emocionalne ili bihevioralne funkcije, afazija ili komunikacijski poremećaji, promjene razine svijesti i budnosti, poremećaji spavanja i budnosti, epizodni neurološki poremećaji, motoričke ili osjetilne abnormalnosti i poremećaji kretanja.
- **MOŽDANI ŽIVCI:** Nedostatak osjeta mirisa, Invalidnost zbog poremećaja vidnog živca, kranijalni živci (obični očni motor, patetični i vanjski očni motor) kranijalni ili trigeminalni živac (mješoviti živac koji ima senzorna vlakna za lice, rožnicu, prednje vlasitište, nosnu šupljinu, usnu šupljinu i moždane ovojnice) i motorna vlakna za mišićice lica, rožnica, prednje vlasitište, nosna šupljina, usna šupljina i moždane ovojnice. I motorna vlakna za mišićice žvakanja). Upareni mišići lica izraza i pomoćni mišići žvakanja i gutanja.
- **SPINALNA MEDULA:** invaliditet zbog ozljeda leđne moždine kao što su stajanje i hodanje, upotreba gornjih udova, promjene u disanju, funkcija mokraćnog mjehura i anorektalna funkcija.
- **MIŠIĆNI SUSTAV I PERIFERNI ŽIVČANI SUSTAV:** invalidnost zbog osjetilnih (afarentnih), motoričkih (eferentnih) i perifernih živčanih poremećaja autonomnog sustava.
- **AUTONOMNI ŽIVČANI SUSTAV:** invaliditet koji je posljedica disautonomnih stanja.

3 DIŠNI SUSTAV

Invalidnost uzrokovana nedostacima respiratornog aparata, razmatrana sa stajališta promjene respiratorne funkcije. Astma i preosjetljivost, pneumonitis, bronhiektazija, mucoviscidosis ili cistična fibroza gušterače, sindrom apneje u snu, plućni poremećaji cirkulacije. Plućna embolija, plućna arterijska hipertenzija, Izvanpulmonalne bolesti s oštećenom respiratornom funkcijom, transplantacija pluća.

4 KARDIOVASKULARNI SUSTAV

Invalidnost kardiovaskularnog sustava. Valvularne bolesti srca, ishemijske bolesti srca, kongenitalne bolesti srca, kardiomiopatija i cor pulmonale, mješovite bolesti srca, perikardne bolesti, aritmije, arterijska hipertenzija.

5 HEMATOPOETSKI SUSTAV

Bolesti koje pogađaju crvene krvne stanice, polimorfonuklearne stanice, limfoidni sustav, sustav monocita-makrofaga, trombocite i koagulaciju. Kronična anemija, agranulocitoza, neutropenije i funkcionalni granulocitni poremećaji, hipereozinofilni sindrom, aplazija koštane srži, mijelo- i limfoproliferativni poremećaji, kronična hemostaza i poremećaji zgrušavanja, bolesti fagocitnog mononuklearnog sustava, imunodeficijencije koje nisu sekundarne HIV infekciji.

6 PROBAVNI SUSTAV

Invalidnost zbog oštećenja probavnog trakta, gastrointestinalnog trakta, gušterače, jetre, bilijarnog trakta i portalne hipertenzije.

7 GENITOURINARNI SUSTAV

Nedostatak bubrega, urogenitalnog trakta, genitalnog trakta i dojke.

8 ENDOKRINI SUSTAV

Invalidnost uzrokovana nedostacima endokrinog sustava, koji se sastoji od osi hipotalamus-hipofiza, štitnjače, paratiroidnog, nadbubrežnog i otočnog tkiva gušterače.

9 KOŽA

Invaliditet kože u odnosu na funkciju koju obavlja.

10 NEOPLAZMA

Invalidnost zbog neoplazme.

11 VIZUALNI SUSTAV

Invalidnost koja je posljedica oštećenja vida koja mogu postojati kao posljedica očnih i/ili neuro-oftalmoloških stanja ili bolesti.

12 UHO, GRLO I SRODNE STRUKTURE

Invaliditet uzrokovan gubitkom sluha, oštećenjem ravnoteže i tumorskim bolestima sa sjedištem u ORL organima.

13 JEZIK

Invalidnost uzrokovana jezičnim poremećajima.

- **POREMEĆAJ RAZVOJNOG JEZIKA:** Primarni: funkcionalna dislalija, kašnjenje govora, kašnjenje jezika, disfazija (prijemčiva i/ili izražajna). Sekundarni: gubitak sluha, mentalna retardacija, psihijatrijski poremećaj, neurološki poremećaj (razvojna disartrija), morfološki poremećaj (disglossia).
- **UTVRĐENI JEZIČNI POREMEĆAJ:** Afazija (odrasla ili infantilna) Postjezični gubitak sluha povezan s psihijatrijskim sindromima Povezano s neuropsihološkim pogoršanjem (demencijom).
- **POREMEĆAJI KOJI UTJEČU NA GOVOR ILI GLAS:** Disfonija, Disemije, odrasla Disartrija.

14 MENTALNO KAŠNJENJE

Psihomotorno-govorne, osobne i socijalne autonomne vještine, obrazovni proces, profesionalni proces i ponašanje, koje se razvijaju u svakom od stupnjeva mentalne retardacije.

15 MENTALNA BOLEST

Organski mentalni poremećaji, shizofrenija i psihotični poremećaji, poremećaji raspoloženja, anksiozni poremećaji, adaptivni i somatoformni poremećaji, disocijativni poremećaji i poremećaji osobnosti.

Ovom klasifikacijom pozvano je ukupno 13 stručnjaka za usmjeravanje i posredovanje u zapošljavanju koji rade s osobama s invaliditetom, nakon što su dobili iscrpne opise 5 radnih mjesta koje je odabrao InclusiveStone konzorcij, kako bi procijenili smatraju li da se može postići uključivanje osoba sa svakom od vrsta invaliditeta klasificiranih za svako odabrano radno mjesto i, ako jesu, koje su razumne prilagodbe predložili kako bi se olakšala ta integracija na tržište rada.

U tu svrhu koristili smo **tablicu koju smo** prikazali na sljedećoj stranici kao alat i analizirali smo njihove odgovore kako bismo iznijeli zaključke i preporuke.

Kao što smo ponovili u raznim izvješćima uključenim u InclusiveStone projekt, naši zaključci su preporuke, budući da ne možemo generalizirati i, naravno, nikada ne smijemo zaboraviti da je svaka osoba jedinstvena i ima različite karakteristike.

S druge strane, ti su nam zaključci pomogli u dizajniranju materijala za obuku i razvoju daljnjih dijelova projekta.

ADAPTATIVE LEARNING PATHS FOR
EMPLOYABILITY OF PEOPLE WITH
DIFFERENT SKILLS IN THE STONE
SECTOR
2021-1-DE02-KA220-VET-000033276

Co-funded by
the European Union

Consortium members: Deutscher Naturwerkstein-Verband e.V. (DNV), Asociación Empresarial de Investigación Centro Tecnológico del Mármol, Piedra y Materiales (CTM), Federación de Asociaciones Murcianas de Personas con Discapacidad Física y Orgánica (FAMDIF), Institute of Entrepreneurship Development (iED), Klesarska skola (KSK).

Stol 1

RADNA MJESTA	KOŠTANO - MIŠIČNI SUSTAV			ŽIVČANI SUSTAV						DIŠNI SUSTAV	KARDIOVASKULARNI SUSTAV	HEMATOPOETSKI SUSTAV	PROBAVNI SUSTAV
	GORNJI UD	DONJI UD	KRALJEŽNICA	MOTORIČKI I OSJETILNI	ENCEFALITIS	MOŽDANI ŽIVCI	KRALJEŽNIČNA MOŽDINA	MIŠIČNI SUSTAV I PERIFERNI ŽIVČANI SUSTAV	AUTONOMNI ŽIVČANI SUSTAV	DIŠNI SUSTAV	KARDIOVASKULARNI SUSTAV	HEMATOPOETSKI SUSTAV	PROBAVNI SUSTAV
VILIČAR													
DIZALICA													
KALIBRACIJSKA LINIJA, ARMATURA													
CNC STROJ													
ČIŠĆENJE I GOSPODARENJE OTPADOM													

Tablica 2.

RADNA MJESTA	GENITOURINARNI SUSTAV	ENDOKRINI SUSTAV	KOŽA	NEOPLAZMA	VIZUALNI SUSTAV	UHO, GRLO I SRODNE STRUKTURE			JEZIK			MENTALNO RETARDACIJA	MENTALNE BOLESTI
	GENITOURINARNI SUSTAV	ENDOKRINI SUSTAV	KOŽA	NEOPLAZMA	VIZUALNI SUSTAV	UHO	GRLO	SRODNE STRUKTURE	POREMEĆAJ RAZVOJNOG JEZIKA	UTVRĐENI JEZIČNI POREMEĆAJ	POREMEĆAJI KOJI UTJEČU NA GOVOR ILI GLAS	MENTALNA RETARDACIJA	MENTALNE BOLESTI
VILIČAR													
DIZALIČAR													
RADNIK NA KALIBRACIJSKOJ LINIJI, ARMATURI													
RADNIK NA CNC STROJU													
RANDIK NA ČIŠĆENJU I GOSPODARENJU OTPADOM													

3. MOGUĆNOSTI INKLUZIJE NA ODABRANA RADNA MJESTA

3.1. AKTIVNOSTI I POSLOVI

Do zaključaka R1-A3, u kojima smo odabrali onih 5 zanimanja za koja smatramo da bi mogla stvoriti veći broj mogućnosti zapošljavanja za osobe s invaliditetom, ili zato što su manje ograničavajuća i specifična, a time i s većim mogućnostima pronalazjenja kvalificiranih profila i s nižim preprekama ulasku i/ili koja bi se bolje prilagodila; Kako bismo ograničili razvoj aktivnosti osposobljavanja i preporuke za prilagodbu aktivnostima koje se mogu obuhvatiti ovim projektom, sada dodajemo informacije dobivene nakon analize koju su proveli tehničari FAMDIF-a.

Predložit ćemo i neke ideje o mogućim razumnim prilagodbama koje bi se, prema potrebi, mogle primijeniti za prilagodbu radnih mjesta određenom invaliditetu.

Analizirani poslovi stoga su bili:

1. Viličar.
2. Dizalica.
3. Linija kalibracije i armature.
4. CNC 5/6 os ili 2D za sitotisak.
5. Čišćenje i gospodarenje otpadom.

3.2. ANALIZA POSLOVA PREMA INVALIDITETU

Nakon što smo analizirali poslove navedene u prethodnom odjeljku i njihove mogućnosti prilagodbe različitim patologijama, sada smo iznijeli zaključke ove analize.

Naši zaključci za svaki posao i vrstu invaliditeta strukturirani su navođenjem, s jedne strane, onih slučajeva za koje to ne smatramo preporučljivim ili bi predstavljali očite poteškoće u obavljanju analiziranog posla, a drugo, nudimo moguće prilagodbe, razumne prilagodbe ili preporuke koje bi se mogle uzeti u obzir kako bi se olakšalo uključivanje osoba s invaliditetom.

Naposljetku, ova analiza i preporuke ključni su element u planiranju materijala za obuku koje je razvio InclusiveStone projekt i konačnom opsegu razvijenih scenarija edukacije kroz virtualnu stvarnost.

Nesumnjivo, kao što smo već napomenuli, osposobljavanje radnika ključno je za ispravno uključivanje u posao, a naš kurikularni prijedlog uključivat će i element uključivanja osoba s invaliditetom u sektor kamenarstva. Svi naši zaključci temeljeni su na iskustvima obuke pilot projekta provedenim tijekom razvoja projekta InclusiveStone u Hrvatskoj (studeni 2023.), Španjolskoj (prosinac 2023.) i Njemačkoj (siječanj 2024.).

Zaključci analize svake pozicije navedeni su u nastavku.

U svim dolje opisanim slučajevima, zajednički nazivnik je da moramo prilagoditi posao osobi, jer ista patologija može predstavljati različite poteškoće, stupanj utjecaja, dijagnostičku evoluciju, psihosocijalne čimbenike itd. Također se mora uzeti u obzir da zadatak ne prelazi sposobnosti pojedinca i da je posao dostupan u svakom smislu i ne pogoršava zdravlje radnika.

Sljedeće preporuke opće su prirode i ni u kojem slučaju ne mogu zamijeniti kriterije stručnjaka, liječnika, stručnjaka za sprečavanje rizika na radu, inspektora rada, procjenitelja kriterija invaliditeta i/ili nesposobnosti itd.

3.2.1. VILIČAR

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
KOŠTANO - MIŠIĆNI SUSTAV		
GORNJI UD	U slučaju potpunog ili djelomičnog gubitka oba gornja ekstremiteta, nedostatka finih motoričkih sposobnosti ili senzibiliteta i/ili pokretljivosti udova	<ul style="list-style-type: none"> • Smanjite ili ograničite utege koje treba utovariti i istovariti i/ili procese koji se provode ručno. • Automatizirajte strojeve i procese što je više moguće. • Dodajte pomoćne uređaje, kao što su posebne ručke ili poluge s manje otpora, kako biste smanjili stres i olakšali rukovanje. • Koristite ergonomiju u kontrolama viličara postavljanjem i dizajnom kontrola upravljača tako da budu dostupne i jednostavne za upotrebu čak i kod jednog gornjeg ekstremiteta. • Međusobno razmjenjujte zadatke kako biste izbjegli opetovane pokrete jednog dijela tijela (posebno ruku i ruku) na kontinuiranoj osnovi.
DONJI UD	U slučajevima osoba s poteškoćama u kretanju	<ul style="list-style-type: none"> • Smanjenje udaljenosti u dugotrajnom stajanju. • Olakšavanje pristupačnosti u radnom okruženju, uklanjanje prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. • Zakažite pauze i/ili učinite radno vrijeme fleksibilnijim. • Automatizirajte strojeve i procese što je više moguće. • Uključite mjesto i dizajn upravljača tako da budu dostupni i jednostavni za rukovanje. • Ugradnja pogonskih mehanizama na visini prikladnoj za upotrebu korisnicima invalidskih kolica i/ili kratkim osobama. • Dodavanje pomoćnih uređaja kao što su posebne ručke i ručke kako bi se olakšalo penjanje na kamion ako je potrebno. Hidraulično sjedalo s ergonomskim naslonom za vožnju kako bi se olakšalo držanje tijela.
KRALJEŽNICA	U slučajevima osoba s poteškoćama u kretanju	<ul style="list-style-type: none"> • Smanjenje udaljenosti kada stojite duže vrijeme. • S vremena na vrijeme zakažite pauze kako biste olakšali posturalnu promjenu i izbjegli dugotrajne prisilne i ponavljajuće položaje.

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
		<ul style="list-style-type: none"> Izbjegavanje opterećenja i ručnog rukovanja utezima. Uključite položaj i dizajn upravljača tako da budu dostupni i jednostavni za rukovanje. Osigurajte hidraulički podesivo i ergonomsko sjedalo, s dobrim jastukom kako biste izbjegli udarce u kralježnicu, dodatne jastuke ili lumbalne nosače koji pomažu u održavanju pravilnog držanja tijela bez preopterećenja.
ŽIVČANI SUSTAV		
MOTORIČKI I OSJETILNI	U slučaju oštećenja kao što su nenamjerno kretanje, ograničene kretanja ili nehotični pokreti, narušena ručna spretnost, što rad sa strojevima čini nepreporučljivim ili neizvedivim	<ul style="list-style-type: none"> Zakažite redovite pauze kako biste olakšali posturalne promjene i izbjegli dugotrajne prisilne i ponavljajuće položaje. Olakšavanje pristupačnosti u radnom okruženju, uklanjanje prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. Uključite operativne mehanizme na visini prikladnoj za uporabu korisnicima invalidskih kolica i/ili osobama malog rasta. Ugradite ergonomske kontrolere na viličar, kao što su poluge ili upravljačke palice koje su jednostavne za upotrebu i pristup, s intuitivnim kontrolama osjetljivim na dodir.
ENCEFALUS	U slučaju promjena kao što su, na primjer, mentalno stanje, poremećaj spavanja, ... i povezane lijekove koji čine strojeve za vožnju nespojivima s vožnjom ili visoke zahtjeve za koncentracijom i vještinom na radnoj stanici.	<ul style="list-style-type: none"> Olakšavanje pristupačnosti u radnom okruženju, uklanjanje prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. Uključivanje pristupačnijih i/ili automatiziranih sučelja kako bi se olakšao rad viličara. Zasloni osjetljivi na dodir s jasnim i lako razumljivim ikonama, audio i vizualnim signalima koji ukazuju na status dizalice, olakšavaju prostornu orijentaciju i praćenje opterećenja. Redovito vrijeme pauze i organizacija zadataka kako bi se umor sveo na najmanju moguću mjeru.
MOŽDANE OVOJNICE	U slučaju osoba s težim oštećenjem vida koje nisu kompatibilne s vožnjom strojeva	<ul style="list-style-type: none"> Olakšavanje pristupačnosti u radnom okruženju, uklanjanje prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. Uspostavite alternativnu komunikaciju i signalizaciju, vizualne znakove kako biste olakšali prostornu orijentaciju, praćenje opterećenja i interakciju između operatera i

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
		<p>drugog osoblja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Instalirajte automatizirane kontrole, sustave pomoći temeljene na senziorima i/ili ergonomske kontrole s jednostavnim gumbima ili polugama kako biste olakšali rad viličara.
LEŽNA MOŽDINA	Ako je oštećenje u smislu ručne spretnosti nije preporučljivo voziti strojeve	<ul style="list-style-type: none"> • Olakšati pristupačnost u radnom okruženju uklanjanjem prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. • Ugradite ergonomske kontrole, lako dostupne poluge ili gumbe i druge pomoćne uređaje, kao što su poluge s posebnim držačima. • Ugradite prilagođeno sjedalo i sustave potpore i pomoći kao što su ručke za hvatanje kako biste pružili odgovarajuću potporu radniku tijekom rada viličara.
MIŠIĆNI SUSTAV I PERIFERNI ŽIVČANI SUSTAV	Ako je oštećenje senzornog, motoričkog ili živčanog sustava rad sa pogonskim strojevima je nepreporučljiv	<ul style="list-style-type: none"> • Smanjenje ili ograničavanje utega koji se utovaruju i istovaruju i/ili postupaka koji se provode ručno. • Smanjenje vremena u dugotrajnom stajanju. • Olakšavanje pristupačnosti u radnom okruženju, uklanjanje prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. • Ugradite prilagođeno sjedalo koje smanjuje broj vibracija. • Napravite kratke pauze kako biste s vremena na vrijeme olakšali promjenu držanja. • Ugradite ergonomske kontrole, lako dostupne poluge ili gumbe i druge pomoćne uređaje, kao što su poluge s posebnim držačima.
AUTONOMNI ŽIVČANI SUSTAV	Nije preporučljivo voziti strojeve	<ul style="list-style-type: none"> • Smanjenje ili ograničavanje utega koji se utovaruju i istovaruju i/ili postupaka koji se provode ručno. • Smanjenje udaljenosti u dugotrajnom stajanju. • Olakšavanje pristupačnosti u radnom okruženju, uklanjanje prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. • Uključite pogonske mehanizme na visini prikladnoj za uporabu korisnicima invalidskih kolica i/ili osobama malog rasta. • Implementirajte ergonomski dizajnirane kontrole viličara s velikim, lako dostupnim

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
		<p>gumbima, tehnološkim sustavima kao što su uređaji za daljinsko upravljanje ili sustavi automatizacije, senzori za otkrivanje prepreka, alarmi u blizini i sustavi automatskog kočenja.</p> <ul style="list-style-type: none"> Napravite kratke pauze kako biste s vremena na vrijeme olakšali posturalne promjene.
DIŠNI SUSTAV		
DIŠNI SUSTAV	U slučajevima kada je nemoguće izbjeći česte kontakte radnika s agensima i/ili česticama koje uzrokuju promjene respiratorne funkcije; i u slučajevima ovakvog invaliditeta radnika ne preporučuje se ili zabranjuje uporaba strojeva koji stvaraju dimove i čestice koje stvaraju smetnje.	<ul style="list-style-type: none"> Upotreba OZO-a (FPP2 maska, zasloni za prskanje, naočale, rukavice itd.) kako bi se izbjegao kontakt i disanje čestica (prašina, dim, izgaranje itd.). Poboljšanje kvalitete i kontrole zraka u radnom okruženju uz odgovarajuće sustave ekstrakcije, filtracije i/ili ventilacije. Održavanje i čišćenje radnih mjesta, strojeva i alata, koristeći mokre metode ili usisavače umjesto drugih koji pogoduju kretanju čestica u zraku. Fleksibilizacija radnog vremena / organizacija rada na način da se smanji fizičko radno opterećenje i izbjegne dugotrajno izlaganje intenzivnim naporima, rukovanje teretima ili prisilnim položajima.
KARDIOVASKULARNI SUSTAV		
KARDIOVASKULARNI SUSTAV	Nije preporučljivo voziti strojeve.	<ul style="list-style-type: none"> Ograničite prekomjerno naprezanje ili prisilne položaje koji ometaju vensku cirkulaciju ili potiču hipotenziju. Izbjegavajte redovito izlaganje buci i/ili vibracijama uporabom odgovarajućeg OZO-a. Izbjegavajte situacije izloženosti intenzivnom ili dugotrajnom stresu ograničavanjem opterećenja odgovornosti, dajući prednost izmjeni zadataka i redovitim pauzama. Kontrolirajte temperaturu i vlažnost kako biste izbjegli okruženja s visokim temperaturama.
HEMATOPOETSKI SUSTAV		
HEMATOPOETSKI SUSTAV		<ul style="list-style-type: none"> Smanjite ili ograničite utege koje treba utovariti i istovariti i/ili procese koji se provode ručno. Izbjegavajte zadatke s rizikom od posjekotina ili većih trauma. Neka radna područja budu čista, organizirana i

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
		<p>bez prepreka.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kontrola temperature i vlažnosti kako bi se izbjeglo okruženje s visokim temperaturama. • Redovito vrijeme pauze kako bi se smanjio umor.
PROBAVNI SUSTAV		
PROBAVNI SUSTAV		<ul style="list-style-type: none"> • Izbjegavajte stresne zadatke. • Smanjite fizičko naprezanje i napetost u probavnom sustavu. • Izbjegavajte rotirajuće i/ili noćne smjene, dajući prednost redovitijim i predvidljivijim smjenama za radnika, što podrazumijeva stabilnost u vremenu obroka. Poštujte vrijeme i potrebe prehrane radnika. • Osigurajte toalete u blizini radnog mjesta. • Prilagodite pauze, razdoblja odmora i pristup toaletima prema potrebama radnika. • Poduzmite ekstremne mjere opreza i potaknite uporabu zaštitnih mjera (rukavice, maske, prikladna odjeća) protiv čestica i opasnih tvari.
MOKRAĆNI SUSTAV		
MOKRAĆNI SUSTAV		<ul style="list-style-type: none"> • Smanjite fizičko naprezanje i napetost u području mokraćnog sustava. • Osigurajte toalete u blizini radnog mjesta, osiguravajući potrebnu privatnost. • Prilagodite pauze i pristup wc-u prema potrebama radnika. • Poduzmite ekstremne mjere opreza i potaknite primjenu zaštitnih mjera (rukavice, maske, odgovarajuća odjeća) protiv čestica i opasnih tvari.
ENDOKRINI SUSTAV		
ENDOKRINI SUSTAV	U slučaju poremećaja kao što su, na primjer, poremećaji spavanja, ... i povezane lijekove koji ga čine nespojivim s vozačkim strojevima ili visokim zahtjevima za koncentracijom i vještinom na poslu.	<ul style="list-style-type: none"> • Osigurati pauze tijekom radnog dana i mjesto s određenom dozom privatnosti gdje radnik može provesti potrebne provjere i mjerenja i / ili uzimati lijekove.

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
KOŽA		
KOŽA		<ul style="list-style-type: none"> Održavajte radni prostor čistim. Održavanje dobro uskladištenih kemijskih proizvoda ili opasnih materijala, čime se maksimalno povećava izravna i kontinuirana izloženost njima. Osigurati i poticati primjenu zaštitnih mjera (OZO) i odjeće primjerene radniku i u skladu s njegovim invaliditetom. Ugradite sjedala s jastucima, ublažene radne površine ili bilo koju drugu ergonomsku prilagodbu strojeva.
NEOPLAZIJA		
NEOPLAZIJA	U slučajevima ozbiljne ili vrlo ozbiljne kvalifikacije koja utječe čak i na obavljanje svakodnevnih aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> Izbjegavajte naprezanje i/ili naprezanje zahvaćenog ekstremiteta ili područja. Zakažite pauze i/ili učinite radno vrijeme fleksibilnijim. Osigurajte sanitarne čvorove u blizini radnog mjesta. Kontrolirajte temperaturu i vlažnost kako biste izbjegli okruženja s visokim i niskim temperaturama. Osigurati i poticati primjenu zaštitnih mjera (OZO) u slučaju imunokompromitiranih pacijenata. Izvršite ergonomske prilagodbe viličara, kao što su sjedala, kontrole i ogledala, automatizirani mehanizmi za podizanje i spuštanje ili uređaji za hvatanje kako biste smanjili potrebu za napornim fizičkim naporom. Olakšavanje prekida i rotacije zadataka kako bi se nosili s umorom.
VIZUALNI SUSTAV		
VIZUALNI SUSTAV	U slučajevima kada je oštećen vid, a potreban je za rad na strojevima	<ul style="list-style-type: none"> Ograničite dugotrajno izlaganje intenzivnom svjetlu. Podesite i/ili poboljšajte osvjetljenje radnog okruženja. Pružite vizualne znakove u velikim fontovima i Brailleovo pismo. Dodajte akustične signale. Neka radna područja budu čista, organizirana i

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
		<p>bez prepreka.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Olakšavanje izmjene zadataka i ograničavanje zadataka koji zahtijevaju detaljan vid.
UHO, GRLO I SRODNE STRUKTURE		
UHO	U slučajevima kada razina oštećenja sluha nije kompatibilna s pogonskim strojevima i/ili utječe na ravnotežu.	<ul style="list-style-type: none"> • Provedite uporabu radnih uputa putem pisanih poruka i/ili vizualne komunikacije (znakovi, geste, ...). • Koristite ploče i uređaje za vizualnu komunikaciju za indikacije, upozorenja ili sigurnosna upozorenja. • Izbjegavajte ekstremna okruženja buke, u nekim slučajevima, ovisno o upotrebi slušnih pomagala ili ne, i razini percepcije sluha. • Zaposliti se uz potporu stručnjaka iz društvenih organizacija koji podržavaju osobe sa senzornim poteškoćama.
GRLO		<ul style="list-style-type: none"> • Korištenje pisanih, vizualnih, audio i/ili potpomognutih komunikacijskih sustava i uređaja. • Izbjegavajte okruženja ekstremne buke koja zahtijevaju i ometaju potrebnu usmenu komunikaciju radnika. • Upotreba OZO-a (FPP2 maska, zasloni za prskanje, naočale, rukavice itd.) kako bi se izbjegao kontakt i disanje čestica (prašina, dim, izgaranje itd.), U slučaju određenih patologija povezanih s grlom. • Zapošljavanje uz potporu stručnjaka iz socijalnih organizacija koji podržavaju osobe sa senzornim invaliditetom.
SRODNE STRUKTURE		<ul style="list-style-type: none"> • Upotreba pisanih, vizualnih, audio i/ili audio-potpomognutih komunikacijskih sustava i uređaja.
JEZIK		
POREMEĆAJ RAZVOJNOG JEZIKA		<ul style="list-style-type: none"> • Korištenje pisanih (ploče, znakovi itd.), vizualnih (grafika, piktogrami itd.), audio i/ili potpomognutih komunikacijskih sustava i uređaja koji ukazuju na operativne i sigurnosne postupke. • Izbjegavajte izuzetno bučna okruženja koja zahtijevaju i ometaju potrebnu usmenu komunikaciju radnika.

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
		<ul style="list-style-type: none"> Imati podršku kolege i/ili nadređenog u komunikaciji.
UTVRĐENI JEZIČNI POREMEĆAJ		<ul style="list-style-type: none"> Upotreba pisanih (ploče, znakovi itd.), vizualnih (grafika, piktogrami itd.), audio i/ili potpomognutih komunikacijskih sustava i uređaja koji ukazuju na operativne i sigurnosne postupke i olakšavaju razumijevanje. Izbjegavajte izuzetno bučna okruženja koja zahtijevaju i ometaju potrebnu usmenu komunikaciju radnika. Imati podršku kolege i/ili nadređenog u komunikaciji.
POREMEĆAJI KOJI UTJEČU NA GOVOR ILI GLAS		<ul style="list-style-type: none"> Upotreba pisanih (ploče, znakovi itd.), vizualnih (grafika, piktogrami itd.), audio i/ili potpomognutih komunikacijskih sustava i uređaja koji ukazuju na operativne i sigurnosne postupke i olakšavaju razumijevanje. Izbjegavajte izuzetno bučna okruženja koja zahtijevaju i ometaju potrebnu usmenu komunikaciju radnika. Imati podršku kolege i/ili nadređenog u komunikaciji.
MENTALNA RETARDACIJA		
MENTALNA RETARDACIJA	U slučajevima kada je opći intelektualni kapacitet niži od autonomije potrebne za obavljanje poslova radnog mjesta	<ul style="list-style-type: none"> Primijeniti metode poučavanja i osposobljavanja u radu strojeva podržanih vizualnim i praktičnim resursima koji olakšavaju razumijevanje i učenje. Pružite strukturirane, jasne i jednostavne upute za rad. Omogućite pojednostavljene kontrole, kontrolne popise, pristupne rute i signalizaciju. Osigurati zaposlenje uz potporu stručnjaka iz socijalnih organizacija koji podupiru osobe s intelektualnim teškoćama.
MENTALNE BOLESTI		
MENTALNE BOLESTI	Kada psihopatološki simptomi ili lijekovi sprječavaju obavljanje posla. Niti u slučaju promjena kao što su, na primjer, poremećaji spavanja, ... i povezane	<ul style="list-style-type: none"> Smanjite buku i druge vizualne podražaje koji ometaju koncentraciju radnika. Uspostavite jasne rutine i zapovijedi. Olakšajte fleksibilno radno vrijeme i pauze. Kontinuirane povratne informacije i pozitivno pojačanje. Zapošljavanje uz potporu stručnjaka iz

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
	lijekove koji ga čine nespojivim s vozačkim strojevima ili visokim zahtjevima za koncentracijom i vještinom u poslu.	socijalnih organizacija koji podržavaju osobe s invaliditetom i mentalnim bolestima.

3.2.2. DIZALICA

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
KOŠTANO - MIŠIĆNI SUSTAV		
GORNJI UD	U slučaju potpunog ili djelomičnog gubitka oba gornja ekstremiteta, nedostatka finih motoričkih sposobnosti ili senzibiliteta i/ili pokretljivosti udova	<ul style="list-style-type: none"> Smanjite ili ograničite utege koje treba utovariti i istovariti i/ili procese koji se provode ručno. Automatizirajte strojeve i procese što je više moguće. Dodajte pomoćne uređaje, kao što su posebne ručke ili poluge s manje otpora, kako biste smanjili stres i olakšali rukovanje. Koristite ergonomiju u kontrolama viličara postavljanjem i dizajniranjem kontrola upravljača tako da budu dostupne i jednostavne za upotrebu čak i kod jednog gornjeg ekstremiteta. Međusobno razmjenjujte zadatke kako biste izbjegli opetovane pokrete jednog dijela tijela (posebno ruku i ruku) na kontinuiranoj osnovi.
DONJI UD	U slučajevima osoba s poteškoćama u kretanju	<ul style="list-style-type: none"> Smanjenje udaljenosti u dugotrajnom stajanju. Olakšavanje pristupačnosti u radnom okruženju, uklanjanje prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. Zakažite pauze i/ili učinite radno vrijeme fleksibilnijim. Automatizirajte strojeve i procese što je više moguće. Uključite mjesto i dizajn upravljača tako da budu dostupni i jednostavni za rukovanje. Ugradnja pogonskih mehanizama na visini

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
		<p>prikladnoj za upotrebu korisnicima invalidskih kolica i/ili kratkim osobama.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dodavanje pomoćnih uređaja kao što su posebne ručke i ručke kako bi se olakšalo penjanje na kamion ako je potrebno. Hidraulično sjedalo s ergonomskim naslonom za vožnju kako bi se olakšalo držanje tijela.
KRALJEŽNICA	U slučajevima osoba s poteškoćama u kretanju i u situacijama kada je dugotrajno stajanje nemoguće.	<ul style="list-style-type: none"> • Smanjenje udaljenosti kada stojite duže vrijeme. • S vremena na vrijeme zakažite pauze kako biste olakšali posturalnu promjenu i izbjegli dugotrajne prisilne i ponavljajuće položaje. • Izbjegavanje opterećenja i ručnog rukovanja utezima. • Uključite položaj i dizajn upravljača tako da budu dostupni i jednostavni za rukovanje. • Osigurajte hidraulički podesivo i ergonomsko sjedalo, s dobrim jastukom kako biste izbjegli udarce u kralježnicu, dodatne jastuke ili lumbalne nosače koji pomažu u održavanju pravilnog držanja tijela bez preopterećenja.
ŽIVČANI SUSTAV		
MOTORIČKI I OSJETILNI	U slučaju oštećenja kao što su nenamjerno kretanje, ograničene kretanja ili nehotični pokreti, narušena ručna spretnost, što rad sa strojevima čini nepreporučljivim ili neizvedivim	<ul style="list-style-type: none"> • Zakažite redovite pauze kako biste olakšali posturalne promjene i izbjegli dugotrajne prisilne i ponavljajuće položaje. • Olakšavanje pristupačnosti u radnom okruženju, uklanjanje prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. • Uključite operativne mehanizme na visini prikladnoj za uporabu korisnicima invalidskih kolica i/ili osobama malog rasta. • Ugradite ergonomske kontrolere na dizalicu, kao što su poluge ili upravljačke palice koje su jednostavne za upotrebu i pristup, s intuitivnim kontrolama osjetljivim na dodir.
ENCEFALUS	U slučaju promjena kao što su, na primjer, mentalno stanje, poremećaj spavanja, ... i korištenje povezanih lijekova koji čine strojeve za vožnju	<ul style="list-style-type: none"> • Olakšavanje pristupačnosti u radnom okruženju, uklanjanje prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. • Olakšavanje pristupačnosti u radnom okruženju, uklanjanje prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. • Uključivanje pristupačnijih i/ili automatiziranih

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
	nespojivima s vožnjom ili visoke zahtjeve za koncentracijom i vještinom na radnoj stanici.	<p>sučelja kako bi se olakšao rad viličara. Zasloni osjetljivi na dodir s jasnim i lako razumljivim ikonama, audio i vizualnim signalima koji ukazuju na status dizalice, olakšavaju prostornu orijentaciju i praćenje opterećenja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Redovito vrijeme pauze i organizacija zadataka kako bi se umor sveo na najmanju moguću mjeru.
MOŽDANE OVOJNICE	U slučaju osoba s težim oštećenjem vida čija oštećenja nisu kompatibilna s vožnjom strojeva	<ul style="list-style-type: none"> • Olakšavanje pristupačnosti u radnom okruženju, uklanjanje prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. • Uspostavite alternativnu komunikaciju i signalizaciju, vizualne znakove kako biste olakšali prostornu orijentaciju, praćenje opterećenja i interakciju između operatera i drugog osoblja. • Instalirajte automatizirane kontrole, sustave pomoći temeljene na sensorima i/ili ergonomske kontrole s jednostavnim gumbima ili polugama kako biste olakšali rad viličara.
LEĐNA MOŽDINA	Ako je oštećenje u smislu ručne spretnosti nije preporučljivo voziti strojeve	<ul style="list-style-type: none"> • Olakšavanje pristupačnosti u radnom okruženju, uklanjanje prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. • Uključite operativne mehanizme na visini prikladnoj za uporabu korisnicima invalidskih kolica i/ili osobama malog rasta. • Strateško pozicioniranje kontrola, korištenje uređaja za daljinsko upravljanje ili prilagodba kontrola za rad s dijelovima tijela koje osoba može lakše koristiti.
MIŠIĆNI SUSTAV I PERIFERNI ŽIVČANI SUSTAV	Ako je oštećenje senzornog, motoričkog ili živčanog sustava rad sa pogonskim strojevima je nepreporučljiv	<ul style="list-style-type: none"> • Smanjenje ili ograničavanje utega koji se utovaruju i istovaruju i/ili postupaka koji se provode ručno. • Smanjenje udaljenosti u dugotrajnom stajanju. • Olakšavanje pristupačnosti u radnom okruženju, uklanjanje prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. • Uključite operativne mehanizme na visini prikladnoj za uporabu korisnicima invalidskih kolica i/ili osobama malog rasta. • Strateško lociranje kontrola, korištenje uređaja za daljinsko upravljanje ili prilagodba

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
		kontrola za rad s dijelovima tijela koje osoba može lakše koristiti.
AUTONOMNI ŽIVČANI SUSTAV	Ovisno o stanju, nije preporučljivo voziti strojeve	<ul style="list-style-type: none"> Smanjenje ili ograničavanje utega koji se utovaruju i istovaruju i/ili postupaka koji se provode ručno. Smanjenje udaljenosti u dugotrajnom stajanju. Olakšavanje pristupačnosti u radnom okruženju, uklanjanje prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. Uključite pogonske mehanizme na visini prikladnoj za uporabu korisnicima invalidskih kolica i/ili osobama malog rasta. Implementirajte ergonomski dizajnirane kontrole dizalica s velikim, lako dostupnim gumbima, tehnološkim sustavima kao što su uređaji za daljinsko upravljanje ili sustavi automatizacije, senzori za otkrivanje prepreka, alarmi u blizini i sustavi automatskog kočenja.
DIŠNI SUSTAV		
DIŠNI SUSTAV	U slučajevima kada je nemoguće izbjeći česte kontakte radnika s agensima i/ili česticama koje uzrokuju promjene respiratorne funkcije; i u slučajevima kada invaliditet radnika ne preporučuje ili zabranjuje uporabu strojeva, u stanjima kao što je apneja u snu.	<ul style="list-style-type: none"> Upotreba OZO-a (FPP2 maska, zasloni za prskanje, naočale, rukavice itd.) kako bi se izbjegao kontakt i disanje čestica (prašina, dim, izgaranje itd.). Poboljšanje kvalitete i kontrole zraka u radnom okruženju uz odgovarajuće sustave ekstrakcije, filtracije i/ili ventilacije. Održavanje i čišćenje radnih mjesta, strojeva i alata, koristeći mokre metode ili usisavače umjesto drugih koji pogoduju kretanju čestica u zraku. Fleksibilizacija radnog vremena / organizacija rada na način da se smanji fizičko radno opterećenje i izbjegne dugotrajno izlaganje intenzivnim naporima, rukovanje teretima ili prisilnim položajima.
KARDIOVASKULARNI SUSTAV		
KARDIOVASKULARNI SUSTAV	Ovisno o stanju, nije preporučljivo voziti strojeve.	<ul style="list-style-type: none"> Ograničite prekomjerno naprezanje ili prisilne položaje koji ometaju vensku cirkulaciju ili potiču hipotenziju. Izbjegavajte redovito izlaganje buci i/ili vibracijama uporabom odgovarajućeg OZO-a. Izbjegavajte situacije izloženosti intenzivnom ili

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
		<p>dugotrajnom stresu ograničavanjem opterećenja odgovornosti, dajući prednost izmjeni zadataka i redovitim pauzama.</p> <ul style="list-style-type: none"> Kontrolirajte temperaturu i vlažnost kako biste izbjegli okruženja s visokim temperaturama.
HEMATOPOETSKI SUSTAV		
HEMATOPOETSKI SUSTAV		<ul style="list-style-type: none"> Smanjite ili ograničite utege koje treba utovariti i istovariti i/ili procese koji se provode ručno. Izbjegavajte zadatke s rizikom od posjekotina ili većih trauma. Neka radna područja budu čista, organizirana i bez prepreka. Kontrola temperature i vlažnosti kako bi se izbjeglo okruženje s visokim temperaturama. Redovito vrijeme pauze kako bi se smanjio umor.
PROBAVNI SUSTAV		
PROBAVNI SUSTAV		<ul style="list-style-type: none"> Izbjegavajte stresne zadatke. Smanjite fizičko naprezanje i napetost u probavnom sustavu. Izbjegavajte rotirajuće i/ili noćne smjene, dajući prednost redovitijim i predvidljivijim smjenama za radnika, što podrazumijeva stabilnost u vremenu obroka. Poštujte vrijeme i potrebe prehrane radnika. Osigurajte toalete u blizini radnog mjesta. Prilagodite pauze, razdoblja odmora i pristup toaletima prema potrebama radnika. Poduzmite ekstremne mjere opreza i potaknite uporabu zaštitnih mjera (rukavice, maske, prikladna odjeća) protiv čestica i opasnih tvari.
MOKRAĆNI SUSTAV		
MOKRAĆNI SUSTAV		<ul style="list-style-type: none"> Smanjite fizičko naprezanje i napetost u području mokraćnog sustava. Osigurajte toalete u blizini radnog mjesta, osiguravajući potrebnu privatnost. Prilagodite pauze i pristup wc-u prema potrebama radnika. Poduzmite ekstremne mjere opreza i

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
		potaknite primjenu zaštitnih mjera (rukavice, maske, odgovarajuća odjeća) protiv čestica i opasnih tvari.
ENDOKRINI SUSTAV		
ENDORINSKI SUSTAV	U slučaju poremećaja kao što su, na primjer, poremećaji spavanja, ... i povezane lijekove koji ga čine nespojivim s vozačkim strojevima ili visokim zahtjevima za koncentracijom i vještinom na poslu.	<ul style="list-style-type: none"> Osigurati pauze tijekom radnog dana i mjesto s određenom dozom privatnosti gdje radnik može provesti potrebne provjere i mjerenja i / ili uzimati lijekove.
KOŽA		
KOŽA		<ul style="list-style-type: none"> Održavajte radni prostor čistim. Održavanje dobro uskladištenih kemijskih proizvoda ili opasnih materijala, čime se maksimalno povećava izravna i kontinuirana izloženost njima. Osigurati i poticati primjenu zaštitnih mjera (OZO) i odjeće primjerene radniku i u skladu s njegovim invaliditetom. Ugradite sjedala s jastucima, ublažene radne površine ili bilo koju drugu ergonomsku prilagodbu strojeva.
NEOPLAZIJA		
NEOPLAZIJA	U slučajevima ozbiljne ili vrlo ozbiljne bolesti koja utječe čak i na obavljanje svakodnevnih aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> Izbjegavajte naprezanje i/ili naprezanje zahvaćenog ekstremiteta ili područja. Zakažite pauze i/ili učinite radno vrijeme fleksibilnijim. Osigurajte sanitarne čvorove u blizini radnog mjesta. Kontrolirajte temperaturu i vlažnost kako biste izbjegli okruženja s visokim i niskim temperaturama. Osigurati i poticati primjenu zaštitnih mjera (OZO) u slučaju imunokompromitiranih pacijenata. Napravite ergonomska podešavanja dizalice viličara, kao što su sjedala, kontrole i ogledala, automatizirani mehanizmi za podizanje i spuštanje ili uređaji za hvatanje kako biste

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
		<p>smanjili potrebu za napornim fizičkim naporom.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Olakšavanje prekida i rotacije zadataka kako bi se nosili s umorom.
VIZUALNI SUSTAV		
VIZUALNI SUSTAV	U slučajevima kada sposobnost gledanja nije dovoljna i potrebna za rad strojeva	<ul style="list-style-type: none"> • Ograničite dugotrajno izlaganje intenzivnom svjetlu. • Podesite i/ili poboljšajte osvjetljenje radnog okruženja. • Pružite vizualne znakove u velikim fontovima i Brailleovo pismo. • Dodajte akustične signale. • Neka radna područja budu čista, organizirana i bez prepreka. • Olakšavanje izmjene zadataka i ograničavanje zadataka koji zahtijevaju detaljan vid.
UHO, GRLO I SRODNE STRUKTURE		
UHO	U slučajevima kada razina oštećenja sluha nije kompatibilna s pogonskim strojevima i/ili utječe na ravnotežu.	<ul style="list-style-type: none"> • Provedite uporabu radnih uputa putem pisanih poruka i/ili vizualne komunikacije (znakovi, geste, ...). • Koristite ploče i uređaje za vizualnu komunikaciju za indikacije, upozorenja ili sigurnosna upozorenja. • Izbjegavajte ekstremna okruženja buke, u nekim slučajevima, ovisno o upotrebi slušnih pomagala ili ne, i razini percepcije sluha. • Zaposliti se uz potporu stručnjaka iz društvenih organizacija koji podržavaju osobe sa senzornim poteškoćama.
GRLO		<ul style="list-style-type: none"> • Korištenje pisanih, vizualnih, audio i/ili potpomognutih komunikacijskih sustava i uređaja. • Izbjegavajte okruženja ekstremne buke koja zahtijevaju i ometaju potrebnu usmenu komunikaciju radnika. • Upotreba OZO-a (FPP2 maska, zasloni za prskanje, naočale, rukavice itd.) kako bi se izbjegao kontakt i disanje čestica (prašina, dim, izgaranje itd.), U slučaju određenih patologija povezanih s grlom. • Zapošljavanje uz potporu stručnjaka iz

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
		socijalnih organizacija koji podržavaju osobe sa senzornim invaliditetom.
SRODNE STRUKTURE		<ul style="list-style-type: none"> Upotreba pisanih, vizualnih, audio i/ili audio-potpomognutih komunikacijskih sustava i uređaja.
JEZIK		
POREMEĆAJ RAZVOJNOG JEZIKA		<ul style="list-style-type: none"> Korištenje pisanih (ploče, znakovi itd.), vizualnih (grafika, piktogrami itd.), audio i/ili potpomognutih komunikacijskih sustava i uređaja koji ukazuju na operativne i sigurnosne postupke. Izbjegavajte izuzetno bučna okruženja koja zahtijevaju i ometaju potrebnu usmenu komunikaciju radnika. Imati podršku kolege i/ili nadređenog u komunikaciji.
UTVRĐENI JEZIČNI POREMEĆAJ		<ul style="list-style-type: none"> Upotreba pisanih (ploče, znakovi itd.), vizualnih (grafika, piktogrami itd.), audio i/ili potpomognutih komunikacijskih sustava i uređaja koji ukazuju na operativne i sigurnosne postupke i olakšavaju razumijevanje. Izbjegavajte izuzetno bučna okruženja koja zahtijevaju i ometaju potrebnu usmenu komunikaciju radnika. Imati podršku kolege i/ili nadređenog u komunikaciji.
POREMEĆAJI KOJI UTJEČU NA GOVOR ILI GLAS		<ul style="list-style-type: none"> Upotreba pisanih (ploče, znakovi itd.), vizualnih (grafika, piktogrami itd.), audio i/ili potpomognutih komunikacijskih sustava i uređaja koji ukazuju na operativne i sigurnosne postupke i olakšavaju razumijevanje. Izbjegavajte izuzetno bučna okruženja koja zahtijevaju i ometaju potrebnu usmenu komunikaciju radnika. Imati podršku kolege i/ili nadređenog u komunikaciji.
MENTALNA RETARDACIJA		
MENTALNA RETARDACIJA	U slučajevima kada je opći intelektualni kapacitet niži od autonomije potrebne	<ul style="list-style-type: none"> Primijeniti metode poučavanja i osposobljavanja u radu strojeva podržanih vizualnim i praktičnim resursima koji olakšavaju razumijevanje i učenje. Pružite strukturirane, jasne i jednostavne upute

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
	za obavljanje radnog mjesta	za rad. <ul style="list-style-type: none"> • Omogućite pojednostavljene kontrole, kontrolne popise, pristupne rute i signalizaciju. • Osigurati zaposlenje uz potporu stručnjaka iz socijalnih organizacija koji podupiru osobe s intelektualnim teškoćama.
MENTALNE BOLESTI		
MENTALNE BOLESTI	Kada psihopatološki simptomi ili lijekovi sprječavaju obavljanje posla. Niti u slučaju promjena kao što su, na primjer, poremećaji spavanja, ... i povezane lijekove koji ga čine nespojivim s vozačkim strojevima ili visokim zahtjevima za koncentracijom i vještinom u poslu.	<ul style="list-style-type: none"> • Smanjite buku i druge vizualne podražaje koji ometaju koncentraciju radnika. • Uspostavite jasne rutine i zapovijedi. • Olakšajte fleksibilno radno vrijeme i pauze. • Kontinuirane povratne informacije i pozitivno pojačanje. • Zapošljavanje uz potporu stručnjaka iz socijalnih organizacija koji podržavaju osobe s invaliditetom i mentalnim bolestima.

3.2.3. RAD NA KALIBRACIJSKOJ LINIJI I ARMATURI

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
KOŠTANO - MIŠIĆNI SUSTAV		
GORNJI UD	U slučaju potpunog ili djelomičnog gubitka oba gornja ekstremiteta, nedostatka finih motoričkih sposobnosti ili senzibiliteta i/ili pokretljivosti udova	<ul style="list-style-type: none"> • Prilagođavanje brzine rada psihomotornoj i ručnoj spretnosti radnika. • Pružanje mehaničkih, električnih ili pneumatskih alata koji zahtijevaju minimalni fizički napor za radnika umjesto ručnih alata. • Pružite mehaničke alate za podizanje ili pomoć kako biste izbjegli mišićne ozljede. Naučite pravilne ergonomske tehnike i ispravan način korištenja opreme i pomoćnih alata za ispravno podizanje predmeta.
DONJI UD	U slučajevima osoba s poteškoćama u kretanju	<ul style="list-style-type: none"> • Izbjegavajte dugotrajno stajanje i, ako stup to dopušta, olakšajte alternativni položaj kako ne biste preopteretili udove. • Zakažite pauze i/ili učinite raspored rada

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
		<p>fleksibilnijim, izbjegavajući isto držanje tijela dulje vrijeme.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uporaba mehaničkih i/ili motoriziranih uređaja za rukovanje teškim materijalima. • Olakšavanje pristupačnosti u radnom okruženju, uklanjanje prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. Ugradnja rampi ili platformi kako bi se olakšao pristup povišenim područjima. • Postavljanje alata i materijala na pristupačnu visinu. • Ugradnja stolova ili klupa koji su podesivi po visini.
KRALJEŽNICA	U slučajevima kada osoba ima poteškoće u kretanju	<ul style="list-style-type: none"> • Prilagodite radnu stanicu visini osobe. • Imajte alate i opremu na odgovarajućoj visini kako biste izbjegli pretjerano naprezanje, omogućujući udoban i ergonomski prikladan položaj. • Tehnička pomagala kao što su uređaji za utovar i dizanje trebala bi biti dostupna kako bi se olakšalo rukovanje teškim materijalima i smanjilo fizičko opterećenje. • Ako položaj dopušta, dopustite razdoblja sjedenja i olakšajte uporabu ergonomskih stolica s lumbalnom potporom za promicanje zdravog držanja tijela i smanjenje pritiska na kralježnicu. • Dopustite prekide ili izmjenu položaja kako biste olakšali posturalnu promjenu i izbjegli umor, neugodne položaje i preopterećenje.
ŽIVČANI SUSTAV		
MOTORIČKI I OSJETILNI	U slučaju poremećaja kao što su disfunkcije živčanog sustava, nehotični pokreti, ograničenje pokreta ili oštećenje ručne spretnosti potrebne za posao.	<ul style="list-style-type: none"> • Zakažite redovite pauze kako biste olakšali posturalne promjene i izbjegli dugotrajne prisilne i ponavljajuće položaje. • Olakšavanje pristupačnosti u radnom okruženju, uklanjanje prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. • Pomoćni uređaji za rukovanje predmetima, alati s ergonomskim ručkama ili prilagodbe strojeva kako bi bili pristupačniji i jednostavniji za upotrebu. • Uključite automatske operativne mehanizme.

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
ENCEFALUS	U slučaju promjena kao što su, na primjer, mentalno stanje, poremećaj spavanja, ... i povezane lijekove koji čine vožnju nemogućom ili visoke zahtjeve za koncentracijom i vještinom na radnoj stanici.	<ul style="list-style-type: none"> • Olakšavanje pristupačnosti u radnom okruženju, uklanjanje prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. • Redovito vrijeme pauze i organiziranje zadataka na način koji umanjuje umor. • Dizajniranje radnog okruženja na siguran način, minimiziranje buke i drugih izvora osjetilne stimulacije putem OZO-a koji mogu utjecati na koncentraciju operatera. • Implementacija znakova, vizualnih dijagrama koji pomažu operateru u praćenju postupaka i zadataka te organizacija rada, s jasnim uputama i postupcima. • Uključite mehanizme automatskog aktiviranja.
ŽIVČANI SUSTAV	U slučaju da osoba ima teško oštećenu oštrinu vida, optički živac, okulomotorni živac, a što nije kompatibilno s visokim zahtjevima ručne spretnosti posla.	<ul style="list-style-type: none"> • Olakšavanje pristupačnosti u radnom okruženju, uklanjanje prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. • Uspostavite alternativnu komunikaciju i signalizaciju, vizualne znakove kako biste olakšali prostornu orijentaciju, praćenje opterećenja i interakciju između operatera i drugog osoblja. • Upotreba dodatne osobne zaštitne opreme, kao što su štitnici za lice, za zaštitu potencijalno zahvaćenih područja glave i lica. • Ugradnja mehanizama automatskog aktiviranja.
LEĐNA MOŽDINA	U slučajevima osoba sa smanjenom pokretljivošću i oštećenje koje nije u skladu s potrebom za visokom ručnom spretnošću.	<ul style="list-style-type: none"> • Olakšati pristupačnost u radnom okruženju uklanjanjem prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. • Uključite pomoćne uređaje za podizanje i nošenje teških predmeta, alate s ergonomskim ručkama i pomagala za kretanje ako je potrebno. • Uključite mehanizme automatskog aktiviranja.
MIŠIĆNI SUSTAV I PERIFERNI ŽIVČANI SUSTAV	Ako senzorno, motoričko ili živčano oštećenje nije kompatibilno s ručnom spretnošću potrebnom za posao.	<ul style="list-style-type: none"> • Prilagođavanje brzine rada psihomotornim vještinama i ručnoj spretnosti. • smanjenje ili ograničavanje utega koji se ručno utovaruju i istovaruju; i korištenje kolica ili pomoćnih uređaja za ovaj zadatak i za premještanje tereta.

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
		<ul style="list-style-type: none"> Smanjenje udaljenosti kada stojite duže vrijeme.
AUTONOMNI ŽIVČANI SUSTAV	Ako uvjet nije kompatibilan s ručnom spretnošću potrebnom za posao.	<ul style="list-style-type: none"> Smanjenje ili ograničavanje utega koji se utovaruju i istovaruju i/ili postupaka koji se provode ručno. Smanjenje udaljenosti u dugotrajnom stajanju. Olakšavanje pristupačnosti u radnom okruženju, uklanjanje prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. Prilagođavanje radne brzine psihomotornim vještinama i ručnoj spretnosti radnika. Kontroliranje temperature, osvjetljenja i ventilacije kako bi se izbjeglo bilo kakvo pokretanje njihovog stanja. Provedite fleksibilno radno vrijeme i kratke pauze.
DIŠNI SUSTAV		
DIŠNI SUSTAV	U slučajevima kada je nemoguće izbjeći česte kontakte radnika s agensima i/ili česticama koje uzrokuju promjene respiratornih funkcija.	<ul style="list-style-type: none"> Upotreba OZO-a (FPP2 maska, zasloni za prskanje, naočale, rukavice itd.) kako bi se izbjegao kontakt i disanje čestica (prašina, dim, izgaranje itd.). Poboljšanje kvalitete i kontrole zraka u radnom okruženju uz odgovarajuće sustave ekstrakcije, filtracije i/ili ventilacije. Održavanje i čišćenje radnih mjesta, strojeva i alata, koristeći mokre metode ili usisavače umjesto drugih koji pogoduju kretanju čestica u zraku. Fleksibilizacija radnog vremena / organizacija rada na način da se smanji fizičko radno opterećenje i izbjegne dugotrajno izlaganje intenzivnim naporima, rukovanje teretima ili prisilnim položajima.
KARDIOVASKULARNI SUSTAV		
KARDIOVASKULARNI SUSTAV	Ako zbog bolesti nije preporučljivo obavljanje ručnog rada koji zahtijeva fizički napor.	<ul style="list-style-type: none"> Ograničite prekomjerno naprezanje ili prisilne položaje koji ometaju vensku cirkulaciju ili potiču hipotenziju. Izbjegavajte redovito izlaganje buci i/ili vibracijama uporabom odgovarajućeg OZO-a. Izbjegavajte situacije izloženosti intenzivnom ili dugotrajnom stresu ograničavanjem opterećenja odgovornosti, dajući prednost

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
		<p>izmjeni zadataka i redovitim pauzama.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kontrolirajte temperaturu i vlažnost kako biste izbjegli okruženja s visokim temperaturama. • Smanjite ili ograničite utege koji se ručno utovaraju i istovaruju pomoću komplementarne opreme za pomoć.
HEMATOPOETSKI SUSTAV		
HEMATOPOETSKI SUSTAV		<ul style="list-style-type: none"> • Smanjite ili ograničite utege koje treba utovariti i istovariti i/ili procese koji se provode ručno. • Izbjegavajte zadatke s rizikom od posjekotina ili većih ozljeda, dodjeljujući druge manje fizički zahtjevne zadatke na radnom mjestu. • Neka radna područja budu čista, organizirana i bez prepreka. • Kontrola temperature i vlažnosti kako bi se izbjeglo vruće okruženje. • Redovito vrijeme pauze kako bi se umor sveo na najmanju moguću mjeru.
PROBAVNI SUSTAV		
PROBAVNI SUSTAV		<ul style="list-style-type: none"> • Izbjegavajte stresne zadatke. • Smanjite fizičko naprezanje i napetost u probavnom sustavu. • Izbjegavajte rotirajuće i/ili noćne smjene, dajući prednost redovitijim i predvidljivijim smjenama za radnika, što podrazumijeva stabilnost u vremenu obroka. Poštujte vrijeme i potrebe prehrane radnika. • Osigurajte toalete u blizini radnog mjesta. • Prilagodite pauze, razdoblja odmora i pristup toaletima prema potrebama radnika. • Poduzmite ekstremne mjere opreza i potaknite uporabu zaštitnih mjera (rukavice, maske, prikladna odjeća) protiv čestica i opasnih tvari.
MOKRAĆNI SUSTAV		
MOKRAĆNI SUSTAV		<ul style="list-style-type: none"> • Smanjite fizičko naprezanje i napetost u području genitourinarnog sustava. • Osigurajte toalete u blizini radnog mjesta, osiguravajući potrebnu privatnost. • Prilagodite pauze i pristup wc-u prema potrebama radnika.

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
		<ul style="list-style-type: none"> Poduzmite ekstremne mjere opreza i potaknite primjenu zaštitnih mjera (rukavice, maske, odgovarajuća odjeća) protiv čestica i opasnih tvari.
ENDOKRINI SUSTAV		
ENDORINKI SUSTAV		<ul style="list-style-type: none"> Smanjite stres na radnom mjestu koji može dovesti do endokrinih poremećaja. Kontrolirajte temperaturu i vlažnost kako biste izbjegli ekstremna temperaturna okruženja. Osigurati pauze tijekom radnog dana i mjesto s određenim stupnjem privatnosti gdje radnik može provesti potrebne kontrole i mjerenja i/ili uzimati lijekove. Smanjite izloženost kemijskim tvarima ili toksičnim agensima koji mogu utjecati na endokrini sustav. Prilagodba radnih i skladišnih prostora za korištenje kratkih ljudi.
KOŽA		
KOŽA	U slučajevima kada je stupanj oštećenja takav da onemogućava kontakt s ovom vrstom okoline.	<ul style="list-style-type: none"> Kontrolirajte temperaturu i vlažnost kako biste izbjegli okruženja koja povećavaju probleme s kožom. Osigurajte odgovarajuće kupaonice i/ili svlačionice za osobnu njegu i pristup proizvodima za čišćenje i vlaženje kože ako je potrebno. Čuvajte kemikalije, opasne materijale ili nadražujuće tvari dobro pohranjene, izbjegavajući izravno i kontinuirano izlaganje njima. Poticati primjenu zaštitnih mjera (OZO) kako bi se izbjegla iritacija ili ozljeda kože i osigurati odgovarajuću odjeću za radnika u skladu s njegovim invaliditetom. Održavajte radni prostor čistim. Poboljšati kvalitetu i kontrolu zraka u radnom okruženju odgovarajućim sustavima ekstrakcije, filtracije i/ili ventilacije.
NEOPLAZIJA		
NEOPLAZIJA	U slučajevima ozbiljne ili vrlo ozbiljne	<ul style="list-style-type: none"> Izbjegavajte naprezanje i/ili naprezanje zahvaćenog ekstremiteta ili područja.

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
	kvalifikacije koja utječe čak i na obavljanje svakodnevnih aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> Zakažite pauze i/ili učinite radno vrijeme fleksibilnijim. Osigurajte sanitarne čvorove u blizini radnog mjesta. Kontrolirajte temperaturu i vlažnost kako biste izbjegli okruženja s visokim i niskim temperaturama. Osigurati i poticati primjenu zaštitnih mjera (OZO) u slučaju imunokompromitiranih pacijenata. Olakšajte prekide i rotaciju zadataka kako biste se nosili s umorom.
VIZUALNI SUSTAV		
VIZUALNI SUSTAV	U slučajevima kada kapacitet vida nije dovoljan i potreban za rad na radnom mjestu.	<ul style="list-style-type: none"> Prilagodite i/ili poboljšajte osvjetljenje (prirodno ili umjetno) u radnom okruženju kako biste olakšali vid radnika. Po potrebi osigurajte vizualna pomagala i prilagodljivu tehnologiju kao što su naočale, povećalo ili softver za čitanje zaslona. Dodajte akustične signale. Pružite vizualne znakove u velikim fontovima i Brailleovo pismo. Neka radna područja budu čista, organizirana i bez prepreka kako bi se olakšalo kretanje i orijentacija. Izbjegavajte rizične zadatke koji zahtijevaju precizan vid.
UHO, GRLO I SRODNE STRUKTURE		
UHO	U slučajevima kada je razina oštećenja sluha i/ili oštećenja ravnoteže nije u skladu s obavljanjem posla.	<ul style="list-style-type: none"> Dodajte vizualnu signalizaciju. Implementirajte korištenje radnih uputa putem pisanih poruka i/ili vizualne komunikacije (znakovi, geste, ...) ili korištenja aplikacija za razmjenu poruka ili videokonferencije. Instalirajte vizualno upozoravajuće i sigurnosne sustave kako biste obavijestili hitne situacije ili promjene u radnom okruženju. Izbjegavajte ekstremna okruženja buke, u nekim slučajevima, ovisno o upotrebi slušnih pomagala ili ne, i razini slušne percepcije.
GRLO		<ul style="list-style-type: none"> Osigurati alternativne komunikacijske sustave (pisani, vizualni, audio i/ili potpomognuti). Izbjegavajte izuzetno bučna okruženja koja

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
		<p>radniku otežavaju usmenu komunikaciju.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Smanjite izloženost nadražujućim tvarima ili onečišćujućim tvarima koje mogu utjecati na grlo radnika. • Upotreba OZO-a (FPP2 maska, zasloni za prskanje, naočale, rukavice, ...) kako bi se izbjegao kontakt i disanje čestica (prašina, dim, izgaranje, ...).
SRODNE STRUKTURE	U osoba s ozbiljnim problemima s ravnotežom koji uzrokuju probleme s mobilnošću.	<ul style="list-style-type: none"> • Korištenje pisanih, vizualnih, audio i/ili potpomognutih komunikacijskih sustava i uređaja. • Upotreba OZO-a (FPP2 maska, zasloni za prskanje, naočale, rukavice itd.) kako bi se izbjegao kontakt i disanje čestica (prašina, dim, izgaranje itd.).
JEZIK		
POREMEĆAJ RAZVOJNOG JEZIKA		<ul style="list-style-type: none"> • Korištenje pisanih (ploče, znakovi itd.), vizualnih (grafika, piktogrami itd.), audio i/ili potpomognutih komunikacijskih sustava i uređaja koji ukazuju na operativne i sigurnosne postupke. • Izbjegavajte izuzetno bučna okruženja koja zahtijevaju i ometaju potrebnu usmenu komunikaciju radnika.
UTVRĐENI JEZIČNI POREMEĆAJ		<ul style="list-style-type: none"> • Upotreba pisanih (ploče, znakovi itd.), vizualnih (grafika, piktogrami itd.), audio i/ili potpomognutih komunikacijskih sustava i uređaja koji ukazuju na operativne i sigurnosne postupke i olakšavaju razumijevanje. • Izbjegavajte izuzetno bučna okruženja koja zahtijevaju i ometaju potrebnu usmenu komunikaciju radnika. • Imati podršku kolege i/ili nadređenog u komunikaciji. • Koristite jasan i sažet jezik izbjegavajući žargon ili složenu tehničku terminologiju.
POREMEĆAJI KOJI UTJEČU NA GOVOR ILI GLAS		<ul style="list-style-type: none"> • Korištenje alternativnih komunikacijskih sustava i uređaja (pisanih, vizualnih, audio i/ili potpomognutih) u slučajevima smanjene verbalne sposobnosti. • Dodavanje akustičnih i vizualnih signala. • Koristite jednostavan i sažet jezik koji

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
		<p>omogućuje davanje i razumijevanje jasnih uputa.</p> <ul style="list-style-type: none"> Osigurati odgovarajuću rasvjetu na radnoj stanici kako bi se omogućila identifikacija vizualnih elemenata okoliša i izraza lica (čitavanje usana prema potrebi) potencijalnih sugovornika. Izbjegavajte izuzetno bučna okruženja koja zahtijevaju i ometaju potrebnu usmenu komunikaciju radnika.
MENTALNA RETARDACIJA		
MENTALNA RETARDACIJA	U slučajevima kada je opći intelektualni kapacitet niži od autonomije potrebne za obavljanje radnog mjesta	<ul style="list-style-type: none"> Prikažite na praktičan i vizualno podržan način zadatke koje treba izvršiti. Jasno definirajte zadatke i odgovornosti radnika, pojednostavite ih, strukturirajte i podijelite na manje, jednostavnije korake. Omogućite pojednostavljene kontrole, kontrolne popise, pristupne rute i signalizaciju. Zaposliti se uz potporu stručnjaka iz socijalnih organizacija koji podupiru osobe s intelektualnim teškoćama.
MENTALNE BOLESTI		
MENTALNE BOLESTI	Kada psihopatološki simptomi ili lijekovi sprječavaju obavljanje posla.	<ul style="list-style-type: none"> Smanjite buku i druge vizualne podražaje koji ometaju koncentraciju radnika. Uspostavite jasne rutine i zapovijedi. Olakšajte fleksibilno radno vrijeme i pauze. Kontinuirane povratne informacije i pozitivno pojačanje. Zapošljavanje uz potporu stručnjaka iz socijalnih organizacija koji podržavaju osobe s invaliditetom i mentalnim bolestima.

3.2.4. CNC 5/6 OS I 2D SITOTISAK

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
KOŠTANO - MIŠIĆNI SUSTAV		

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
GORNJI UD	U slučaju potpunog ili djelomičnog gubitka oba gornja ekstremiteta, nedostatka finih motoričkih sposobnosti ili senzibiliteta i/ili pokretljivosti udova	<ul style="list-style-type: none"> • Prilagodba radne brzine psihomotornoj i ručnoj spretnosti radnika. • Uključite prilagodbe radnog stola, stolice i kontrola. • Prilagodba računalne opreme (PDA PC) ručnoj spretnosti. • Prilagodba softvera glasom
DONJI UD	U slučajevima osoba s poteškoćama u kretanju	<ul style="list-style-type: none"> • Izbjegavajte dugotrajno stajanje i, ako stup to dopušta, olakšajte alternativni položaj kako ne biste preopteretili udove. • Zakažite pauze i/ili učinite raspored rada fleksibilnijim, izbjegavajući isto držanje tijela dulje vrijeme. • Olakšavanje pristupačnosti u radnom okruženju, uklanjanje prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. Ugradnja rampi ili platformi kako bi se olakšao pristup povišenim područjima. • Postavljanje alata i materijala na pristupačnu visinu. • Ugradnja stolova ili klupa koji su podesivi po visini.
KRALJEŽNICA	U slučajevima osoba s poteškoćama u kretanju	<ul style="list-style-type: none"> • Prilagodite radnu stanicu visini osobe. • Imajte alate i opremu na odgovarajućoj visini kako biste izbjegli pretjerano naprezanje, omogućujući udoban i ergonomski prikladan položaj. • Tehnička pomagala kao što su uređaji za utovar i dizanje trebala bi biti dostupna kako bi se olakšalo rukovanje teškim materijalima i smanjilo fizičko opterećenje. • Ako položaj dopušta, dopustite razdoblja sjedenja i olakšajte uporabu ergonomskih stolica s lumbalnom potporom za promicanje zdravog držanja tijela i smanjenje pritiska na kralježnicu. • Dopustite prekide ili izmjenu položaja kako biste olakšali posturalnu promjenu i izbjegli umor, neugodne položaje i preopterećenje.
ŽIVČANI SUSTAV		

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
MOTORIČKI I OSJETILNI	U slučaju poremećaja kao što su disfunkcije živčanog sustava, nehotični pokreti, ograničenje pokreta ili oštećenje ručne spretnosti potrebne za posao.	<ul style="list-style-type: none"> Zakažite redovite pauze kako biste olakšali posturalne promjene i izbjegli dugotrajne prisilne i ponavljajuće položaje. Olakšavanje pristupačnosti u radnom okruženju, uklanjanje prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. Pomoćni uređaji za rukovanje predmetima, alati s ergonomskim ručkama ili prilagodbe strojeva kako bi bili pristupačniji i jednostavniji za upotrebu. Uključite automatske operativne mehanizme. Prilagođena i pristupačna upravljačka konzola (velika tipkovnica, prepoznavanje glasa, zaslon osjetljiv na dodir).
ENCEFALUS	U slučaju promjena kao što su, na primjer, mentalno stanje, poremećaj spavanja, ... i povezane lijekove koji ga čine nespojivim s ručnom spretnošću potrebnom za posao.	<ul style="list-style-type: none"> Olakšavanje pristupačnosti u radnom okruženju, uklanjanje prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. Redovito vrijeme pauze i organiziranje zadataka na način koji umanjuje umor. Dizajniranje radnog okruženja na siguran način, minimiziranje buke i drugih izvora osjetilne stimulacije putem OZO-a koji mogu utjecati na koncentraciju operatera. Implementacija znakova, vizualnih dijagrama koji pomažu operateru u praćenju postupaka i zadataka te organizacija rada, s jasnim uputama i postupcima. Uključite mehanizme automatskog aktiviranja. Prilagođena i pristupačna upravljačka konzola (velika tipkovnica, prepoznavanje glasa, zaslon osjetljiv na dodir).
ŽIVČANI SUSTAV	U slučaju osoba s teško oštećenom oštrinom vida, optičkim živcem, okulomotornim živcem, koji nisu kompatibilni s visokim zahtjevima ručne spretnosti posla.	<ul style="list-style-type: none"> Olakšavanje pristupačnosti u radnom okruženju, uklanjanje prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. Uspostavite alternativnu komunikaciju i signalizaciju, vizualne znakove kako biste olakšali prostornu orijentaciju, praćenje opterećenja i interakciju između operatera i drugog osoblja. Upotreba dodatne osobne zaštitne opreme, kao što su štitnici za lice, za zaštitu potencijalno zahvaćenih područja glave i lica. Ugradnja mehanizama automatskog aktiviranja.

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
		<ul style="list-style-type: none"> Prilagođena i pristupačna upravljačka konzola (velika tipkovnica, prepoznavanje glasa, zaslon osjetljiv na dodir).
LEĐNA MOŽDINA	U slučajevima osoba sa smanjenom pokretljivošću i ako oštećenje nije u skladu s potrebom za visokom ručnom spretnošću.	<ul style="list-style-type: none"> Olakšati pristupačnost u radnom okruženju uklanjanjem prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. Uključite pomoćne uređaje za podizanje i nošenje teških predmeta, alate s ergonomskim ručkama i pomagala za kretanje ako je potrebno. Uključite mehanizme automatskog aktiviranja. Prilagođena i pristupačna upravljačka konzola (velika tipkovnica, prepoznavanje glasa, zaslon osjetljiv na dodir).
MIŠIĆNI SUSTAV I PERIFERNI ŽIVČANI SUSTAV	Ako senzorno, motoričko ili živčano oštećenje nije kompatibilno s ručnom spretnošću potrebnom za posao.	<ul style="list-style-type: none"> Prilagođavanje brzine rada psihomotornim vještinama i ručnoj spretnosti. smanjenje ili ograničavanje utega koji se ručno utovaruju i istovaruju; i korištenje kolica ili pomoćnih uređaja za ovaj zadatak i za premještanje tereta. Smanjenje udaljenosti kada stojite duže vrijeme.
AUTONOMNI ŽIVČANI SUSTAV	Ako bolest nije kompatibilna s ručnom spretnošću potrebnom za posao.	<ul style="list-style-type: none"> Smanjenje udaljenosti u dugotrajnom stajanju. Olakšavanje pristupačnosti u radnom okruženju, uklanjanje prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. Prilagođavanje radne brzine psihomotornim vještinama i ručnoj spretnosti radnika. Kontroliranje temperature, osvjetljenja i ventilacije kako bi se izbjeglo bilo kakvo pokretanje njihovog stanja. Provedite fleksibilno radno vrijeme i kratke pauze. Prilagođena i pristupačna upravljačka konzola (velika tipkovnica, prepoznavanje glasa, zaslon osjetljiv na dodir).
DIŠNI SUSTAV		
DIŠNI SUSTAV	U slučajevima kada je nemoguće izbjeći česte kontakte radnika s agensima i/ili česticama koje	<ul style="list-style-type: none"> Upotreba OZO-a (FPP2 maska, zaslone za prskanje, naočale, rukavice itd.) kako bi se izbjegao kontakt i disanje čestica (prašina, dim, izgaranje itd.). Poboljšanje kvalitete i kontrole zraka u radnom

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
	uzrokuju promjene respiratorne funkcije.	<p>okruženju uz odgovarajuće sustave ekstrakcije, filtracije i/ili ventilacije.</p> <ul style="list-style-type: none"> Održavanje i čišćenje radnih mjesta, strojeva i alata, koristeći mokre metode ili usisavače umjesto drugih koji pogoduju kretanju čestica u zraku. Fleksibilizacija radnog vremena/organizacije rada kako bi se smanjilo fizičko radno opterećenje i izbjegla dugotrajna izloženost intenzivnim naporima, rukovanju teretima ili prisilnim položajima i mogućim onečišćujućim tvarima.
KARDIOVASKULARNI SUSTAV		
KARDIOVASKULARNI SUSTAV	Ako se bolest ne čini preporučljivim za obavljanje ručnog rada koji zahtijeva fizički napor.	<ul style="list-style-type: none"> Ograničite prekomjerno naprezanje ili prisilne položaje koji ometaju vensku cirkulaciju ili potiču hipotenziju. Izbjegavajte redovito izlaganje buci i/ili vibracijama uporabom odgovarajućeg OZO-a. Izbjegavajte situacije izloženosti intenzivnom ili dugotrajnom stresu ograničavanjem opterećenja odgovornosti, dajući prednost izmjeni zadataka i redovitim pauzama. Kontrolirajte temperaturu i vlažnost kako biste izbjegli okruženja s visokim temperaturama. Smanjite ili ograničite utege koji se ručno utovaraju i istovaruju pomoću komplementarne opreme za pomoć.
HEMATOPOETSKI SUSTAV		
HEMATOPOETSKI SUSTAV	U slučaju opasnosti od ozljeda ili rezanja materijalima	<ul style="list-style-type: none"> Smanjite ili ograničite utege koje treba utovariti i istovariti i/ili procese koji se provode ručno. Izbjegavajte zadatke s rizikom od posjekotina ili većih ozljeda, dodjeljujući druge manje fizički zahtjevne zadatke na radnom mjestu. Neka radna područja budu čista, organizirana i bez prepreka. Kontrola temperature i vlažnosti kako bi se izbjeglo vruće okruženje. Redovito vrijeme pauze kako bi se umor sveo na najmanju moguću mjeru.
PROBAVNI SUSTAV		
PROBAVNI SUSTAV		<ul style="list-style-type: none"> Izbjegavajte stresne zadatke. Smanjite fizičko naprezanje i napetost u

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
		<p>probavnom sustavu.</p> <ul style="list-style-type: none"> Izbjegavajte rotirajuće i/ili noćne smjene, dajući prednost redovitijim i predvidljivijim smjenama za radnika, što podrazumijeva stabilnost u vremenu obroka. Poštujte vrijeme i potrebe prehrane radnika. Osigurajte toalete u blizini radnog mjesta. Prilagodite pauze, razdoblja odmora i pristup toaletima prema potrebama radnika. Poduzmite ekstremne mjere opreza i potaknite uporabu zaštitnih mjera (rukavice, maske, prikladna odjeća) protiv čestica i opasnih tvari.
MOKRAĆNI SUSTAV		
MOKRAĆNI SUSTAV		<ul style="list-style-type: none"> Smanjite fizičko naprezanje i napetost u području genitourinarnog sustava. Osigurajte toalete u blizini radnog mjesta, osiguravajući potrebnu privatnost. Prilagodite pauze i pristup wc-u prema potrebama radnika. Poduzmite ekstremne mjere opreza i potaknite primjenu zaštitnih mjera (rukavice, maske, odgovarajuća odjeća) protiv čestica i opasnih tvari.
ENDOKRINI SUSTAV		
ENDOKRINI SUSTAV		<ul style="list-style-type: none"> Smanjite stres na radnom mjestu koji može dovesti do endokrinih poremećaja. Kontrolirajte temperaturu i vlažnost kako biste izbjegli ekstremna temperaturna okruženja. Osigurati pauze tijekom radnog dana i mjesto s određenim stupnjem privatnosti gdje radnik može provesti potrebne kontrole i mjerenja i/ili uzimati lijekove. Smanjite izloženost kemijskim tvarima ili toksičnim agensima koji mogu utjecati na endokrini sustav. Prilagodba radnih i skladišnih prostora za korištenje kratkih ljudi.
KOŽA		
KOŽA	U slučajevima kada stupanj uključenosti sprječava kontakt s	<ul style="list-style-type: none"> Kontrolirajte temperaturu i vlažnost kako biste izbjegli okruženja koja povećavaju probleme s kožom.

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
	takvim okruženjima i materijalima	<ul style="list-style-type: none"> • Osigurajte odgovarajuće kupaonice i/ili svlačionice za osobnu njegu i pristup proizvodima za čišćenje i vlaženje kože ako je potrebno. • Čuvajte kemikalije, opasne materijale ili nadražujuće tvari dobro pohranjene, izbjegavajući izravno i kontinuirano izlaganje njima. • Poticati primjenu zaštitnih mjera (OZO) kako bi se izbjegla iritacija ili ozljeda kože i osigurati odgovarajuću odjeću za radnika u skladu s njegovim invaliditetom. • Održavajte radni prostor čistim. • Poboljšati kvalitetu i kontrolu zraka u radnom okruženju odgovarajućim sustavima ekstrakcije, filtracije i/ili ventilacije.
NEOPLAZIJA		
NEOPLAZIJA	U slučajevima ozbiljne ili vrlo ozbiljne bolesti koja utječe čak i na obavljanje svakodnevnih aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Izbjegavajte naprezanje i/ili naprezanje zahvaćenog ekstremiteta ili područja. • Zakažite pauze i/ili učinite radno vrijeme fleksibilnijim. • Osigurajte sanitarne čvorove u blizini radnog mjesta. • Kontrolirajte temperaturu i vlažnost kako biste izbjegli okruženja s visokim i niskim temperaturama. • Osigurati i poticati primjenu zaštitnih mjera (OZO) u slučaju imunokompromitiranih pacijenata. • Olakšajte prekide i rotaciju zadataka kako biste se nosili s umorom.
VIZUALNI SUSTAV		
VIZUALNI SUSTAV	U slučajevima kada kapacitet vida nije dovoljan za obavljanje poslova radnog mjesta	<ul style="list-style-type: none"> • Prilagodite i/ili poboljšajte osvjetljenje (prirodno ili umjetno) u radnom okruženju kako biste olakšali vid radnika. • Po potrebi osigurajte vizualna pomagala i prilagodljivu tehnologiju kao što su naočale, povećalo ili softver za čitanje zaslona. • Dodajte akustične signale. • Pružite vizualne znakove u velikim fontovima i Brailleovo pismo. • Neka radna područja budu čista, organizirana i

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
		<p>bez prepreka kako bi se olakšalo kretanje i orijentacija.</p> <ul style="list-style-type: none"> Izbjegavajte rizične zadatke koji zahtijevaju precizan vid. Prilagođena i pristupačna upravljačka konzola (velika tipkovnica, prepoznavanje glasa, zaslon osjetljiv na dodir, veći kontrast).
UHO, GRLO I SRODNE STRUKTURE		
UHO	U slučajevima kada razina oštećenja sluha i/ili oštećenja centra za ravnotežu nisu u skladu s obavljanjem posla.	<ul style="list-style-type: none"> Dodajte vizualnu signalizaciju. Implementirajte korištenje radnih uputa putem pisanih poruka i/ili vizualne komunikacije (znakovi, geste, ...) ili korištenja aplikacija za razmjenu poruka ili videokonferencije. Instalirajte vizualno upozoravajuće i sigurnosne sustave kako biste obavijestili hitne situacije ili promjene u radnom okruženju. Izbjegavajte ekstremna okruženja buke, u nekim slučajevima, ovisno o upotrebi slušnih pomagala ili ne, i razini slušne percepcije.
GRLO		<ul style="list-style-type: none"> Osigurati alternativne komunikacijske sustave (pisani, vizualni, audio i/ili potpomognuti). Izbjegavajte izuzetno bučna okruženja koja radniku otežavaju usmenu komunikaciju. Smanjite izloženost nadražujućim tvarima ili onečišćujućim tvarima koje mogu utjecati na grlo radnika. Upotreba OZO-a (FPP2 maska, zaslone za prskanje, naočale, rukavice, ...) kako bi se izbjegao kontakt i disanje čestica (prašina, dim, izgaranje, ...).
SRODNE STRUKTURE		<ul style="list-style-type: none"> Korištenje pisanih, vizualnih, audio i/ili potpomognutih komunikacijskih sustava i uređaja. Upotreba OZO-a (FPP2 maska, zaslone za prskanje, naočale, rukavice itd.) kako bi se izbjegao kontakt i disanje čestica (prašina, dim, izgaranje itd.).
JEZIK		
POREMEĆAJ RAZVOJNOG JEZIKA		<ul style="list-style-type: none"> Korištenje pisanih (ploče, znakovi itd.), vizualnih (grafika, piktogrami itd.), audio i/ili potpomognutih komunikacijskih sustava i uređaja koji ukazuju na operativne i sigurnosne

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
		<p>postupke.</p> <ul style="list-style-type: none"> Izbjegavajte izuzetno bučna okruženja koja zahtijevaju i ometaju potrebnu usmenu komunikaciju radnika.
UTVRĐENI JEZIČNI POREMEĆAJ		<ul style="list-style-type: none"> Upotreba pisanih (ploče, znakovi itd.), vizualnih (grafika, piktogrami itd.), audio i/ili potpomognutih komunikacijskih sustava i uređaja koji ukazuju na operativne i sigurnosne postupke i olakšavaju razumijevanje. Izbjegavajte izuzetno bučna okruženja koja zahtijevaju i ometaju potrebnu usmenu komunikaciju radnika. Imati podršku kolege i/ili nadređenog u komunikaciji. Koristite jasan i sažet jezik izbjegavajući žargon ili složenu tehničku terminologiju.
POREMEĆAJI KOJI UTJEČU NA GOVOR ILI GLAS		<ul style="list-style-type: none"> Korištenje alternativnih komunikacijskih sustava i uređaja (pisanih, vizualnih, audio i/ili potpomognutih) u slučajevima smanjene verbalne sposobnosti. Dodavanje akustičnih i vizualnih signala. Koristite jednostavan i sažet jezik koji omogućuje davanje i razumijevanje jasnih uputa. Osigurati odgovarajuću rasvjetu na radnoj stanici kako bi se omogućila identifikacija vizualnih elemenata okoliša i izraza lica (čitanje usana prema potrebi) potencijalnih sugovornika. Izbjegavajte izuzetno bučna okruženja koja zahtijevaju i ometaju potrebnu usmenu komunikaciju radnika.
MENTALNA RETARDACIJA		
MENTALNA RETARDACIJA	U slučajevima kada je opći intelektualni kapacitet niži od autonomije potrebne za obavljanje radnog mjesta	<ul style="list-style-type: none"> Prikažite na praktičan i vizualno podržan način zadatke koje treba izvršiti. Jasno definirajte zadatke i odgovornosti radnika, pojednostavite ih, strukturirajte i podijelite na manje, jednostavnije korake. Omogućite pojednostavljene kontrole, kontrolne popise, pristupne rute i signalizaciju. Zapošljavanje uz potporu stručnjaka iz socijalnih organizacija koji podržavaju osobe s

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
		<p>intelektualnim teškoćama.</p> <ul style="list-style-type: none"> Prilagođena i pristupačna upravljačka konzola (velika tipkovnica, prepoznavanje glasa, zaslon osjetljiv na dodir).
MENTALNE BOLESTI		
MENTALNE BOLESTI	Kada psihopatološki simptomi ili lijekovi sprječavaju obavljanje posla.	<ul style="list-style-type: none"> Smanjite buku i druge vizualne podražaje koji ometaju koncentraciju radnika. Uspostavite jasne rutine i zapovijedi. Olakšajte fleksibilno radno vrijeme i pauze. Kontinuirane povratne informacije i pozitivno pojačanje. Zapošljavanje uz potporu stručnjaka iz socijalnih organizacija koji podržavaju osobe s invaliditetom i mentalnim bolestima. Prilagođena i pristupačna upravljačka konzola (velika tipkovnica, prepoznavanje glasa, zaslon osjetljiv na dodir).

3.2.5. ČIŠĆENJE I GOSPODARENJE OTPADOM

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
KOŠTANO - MIŠIĆNI SUSTAV		
GORNJI UD	U slučaju potpunog ili djelomičnog gubitka oba gornja ekstremiteta, nedostatka finih motoričkih sposobnosti ili senzibiliteta i/ili pokretljivosti udova	<ul style="list-style-type: none"> Prilagodba radne brzine psihomotornoj i ručnoj spretnosti radnika. Tehnička pomagala i prilagođeni alati kao što su pomoćni uređaji za hvatanje, alati s ergonomskim ručkama ili uređaji za potpomognuto podizanje kako bi se smanjilo opterećenje gornjeg ekstremiteta. Rotacija zadataka kako bi se izbjeglo prekomjerno ponavljanje pokreta ili kontinuirano opterećenje zahvaćenog gornjeg ekstremiteta.
DONJI UD	U slučajevima kada osoba ima poteškoće u kretanju	<ul style="list-style-type: none"> Smanjenje udaljenosti u dugotrajnom stajanju. Olakšavanje pristupačnosti u radnom okruženju, uklanjanje prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina.

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
		<ul style="list-style-type: none"> • Zakazivanje pauza i/ili povećanje fleksibilnosti radnog vremena. • Ugradnja rampi ili platformi kako bi se olakšao pristup povišenim područjima, kao i postavljanje alata i materijala na pristupačnoj visini. • Uključite pomoćne i potporne uređaje za kretanje te alate s ergonomskim ručkama ili ekstenderima.
KRALJEŽNICA	U slučajevima kada osoba s poteškoćama ima problema u kretanju	<ul style="list-style-type: none"> • Smanjenje udaljenosti kada stojite duže vrijeme. • S vremena na vrijeme zakažite pauze kako biste olakšali posturalnu promjenu i izbjegli dugotrajne prisilne i ponavljajuće položaje. • Izbjegavanje opterećenja i ručnog rukovanja utezima. • Osigurajte ergonomske stolice s podesivom lumbalnom potporom kako biste osigurali ispravno i udobno držanje tijekom zadataka gospodarenja otpadom. • Upotreba viličara ili opreme za dizanje za rukovanje teškim predmetima ili alatima s ergonomskim ručkama kako bi se fizičko naprezanje svelo na najmanju moguću mjeru. • Osiguravanje odgovarajućih i dodatnih prijevoznih sredstava kako bi se olakšalo kretanje po radnim područjima.
ŽIVČANI SUSTAV		
MOTORIČKI I OSJETILNI	U slučaju poremećaja kao što su disfunkcije živčanog sustava, nehotični pokreti, ograničenje pokreta ili oštećenje ručne spretnosti potrebne za posao.	<ul style="list-style-type: none"> • Zakažite redovite pauze kako biste olakšali posturalne promjene i izbjegli dugotrajne prisilne i ponavljajuće položaje. • Olakšavanje pristupačnosti u radnom okruženju, uklanjanje prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. • Pomoćni uređaji za rukovanje predmetima, alati s ergonomskim ručkama ili prilagodbe strojeva kako bi bili pristupačniji i jednostavniji za upotrebu.
ENCEFALUS	U slučaju promjena kao što su, na primjer, mentalno stanje, poremećaj spavanja, ...	<ul style="list-style-type: none"> • Olakšavanje pristupačnosti u radnom okruženju, uklanjanje prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. • Redovito vrijeme pauze i organiziranje zadataka

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
	i povezani lijekovi s dijagnozom, nisu spojivi sa vožnjom strojeva ili visokim zahtjevima za koncentracijom i vještinom na radnom mjestu	<p>na način koji umanjuje umor.</p> <ul style="list-style-type: none"> Dizajniranje radnog okruženja na siguran način, minimiziranje buke i drugih izvora osjetilne stimulacije putem OZO-a koji mogu utjecati na koncentraciju operatera. Implementacija znakova, vizualnih dijagrama koji pomažu operateru u praćenju postupaka i zadataka te organizacija rada, s jasnim uputama i postupcima.
ŽIVČANI SUSTAV	U slučaju osoba s teško oštećenom oštrinom vida, optičkim živcem, okulomotornim živcem, koji nisu kompatibilni s visokim zahtjevima ručne spretnosti posla.	<ul style="list-style-type: none"> Olakšavanje pristupačnosti u radnom okruženju, uklanjanje prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. Uspostavite alternativnu komunikaciju i signalizaciju, vizualne znakove kako biste olakšali prostornu orijentaciju, praćenje opterećenja i interakciju između operatera i drugog osoblja. Upotreba dodatne osobne zaštitne opreme, kao što su štitnici za lice, za zaštitu potencijalno zahvaćenih područja glave i lica. Ugradnja mehanizama automatskog aktiviranja.
LEĐNA MOŽDINA	U slučajevima kada je osoba sa smanjenom pokretljivošću i ako oštećenje nije u skladu s potrebom za visokom ručnom spretnošću.	<ul style="list-style-type: none"> Olakšati pristupačnost u radnom okruženju uklanjanjem prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. Uključite pomoćne uređaje za podizanje i nošenje teških predmeta, alate s ergonomskim ručkama i pomagala za kretanje ako je potrebno.
MIŠIĆNI SUSTAV I PERIFERNI ŽIVČANI SUSTAV	Ako senzorno, motoričko ili živčano oštećenje nije kompatibilno s ručnom spretnošću potrebnom za posao.	<ul style="list-style-type: none"> Smanjenje ili ograničavanje utega koji se utovaruju i istovaruju i/ili postupaka koji se provode ručno. Smanjenje udaljenosti u dugotrajnom stajanju. Olakšavanje pristupačnosti u radnom okruženju, uklanjanje prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. Uzimanje kratkih pauza kako bi se olakšala posturalna promjena svako toliko. Prilagođavanje brzine rada psihomotornim vještinama i ručnoj spretnosti. Pružanje alata s ergonomskim ručkama i drugim uređajima koji olakšavaju rukovanje materijalima i smanjuju umor mišića.

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
AUTONOMNI ŽIVČANI SUSTAV	Ako bolest nije kompatibilna s ručnom spretnošću potrebnom za posao.	<ul style="list-style-type: none"> Smanjenje ili ograničavanje utega koji se utovaruju i istovaruju i/ili postupaka koji se provode ručno. Smanjenje udaljenosti u dugotrajnom stajanju. Olakšavanje pristupačnosti u radnom okruženju, uklanjanje prepreka, arhitektonskih prepreka i/ili mogućih neravnina. Prilagođavanje radne brzine psihomotornim vještinama i ručnoj spretnosti radnika. Kontroliranje temperature, osvjetljenja i ventilacije kako bi se izbjeglo bilo kakvo pokretanje njihovog stanja. Provedite fleksibilno radno vrijeme i kratke pauze.
DIŠNI SUSTAV		
DIŠNI SUSTAV	U slučajevima kada je nemoguće izbjeći česte kontakte radnika s agensima i/ili česticama koje uzrokuju promjene respiratorne funkcije.	<ul style="list-style-type: none"> Upotreba OZO-a (FPP2 maska, zasloni za prskanje, naočale, rukavice itd.) kako bi se izbjegao kontakt i disanje čestica (prašina, dim, izgaranje itd.). Poboljšanje kvalitete i kontrole zraka u radnom okruženju uz odgovarajuće sustave ekstrakcije, filtracije i/ili ventilacije. Održavanje i čišćenje radnih mjesta, strojeva i alata, koristeći mokre metode ili usisavače umjesto drugih koji pogoduju kretanju čestica u zraku. Fleksibilizacija radnog vremena / organizacija rada na način da se smanji fizičko radno opterećenje i izbjegne dugotrajno izlaganje intenzivnim naporima, rukovanje teretima ili prisilnim položajima.
KARDIOVASKULARNI SUSTAV		
KARDIOVASKULARNI SUSTAV	Ako je bolest takva da se ne čini preporučljivim obavljanje ručnog rada koji zahtijeva fizički napor.	<ul style="list-style-type: none"> Ograničite prekomjerno naprezanje ili prisilne položaje koji ometaju vensku cirkulaciju ili potiču hipotenziju. Izbjegavajte redovito izlaganje buci i/ili vibracijama uporabom odgovarajućeg OZO-a. Izbjegavajte situacije izloženosti intenzivnom ili dugotrajnom stresu ograničavanjem opterećenja odgovornosti, dajući prednost izmjeni zadataka i redovitim pauzama. Kontrolirajte temperaturu i vlažnost kako biste

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
		<p>izbjegli okruženja s visokim temperaturama.</p> <ul style="list-style-type: none"> Smanjite ili ograničite utege koji se ručno utovaruju i istovaruju pomoću komplementarne opreme za pomoć.
HEMATOPOETSKI SUSTAV		
HEMATOPOETSKI SUSTAV		<ul style="list-style-type: none"> Smanjite ili ograničite utege koje treba utovariti i istovariti i/ili procese koji se provode ručno. Izbjegavajte zadatke s rizikom od posjekotina ili većih ozljeda, dodjeljujući druge manje fizički zahtjevne zadatke na radnom mjestu. Neka radna područja budu čista, organizirana i bez prepreka. Kontrola temperature i vlažnosti kako bi se izbjeglo vruće okruženje. Redovito vrijeme pauze kako bi se umor sveo na najmanju moguću mjeru.
PROBAVNI SUSTAV		
PROBAVNI SUSTAV		<ul style="list-style-type: none"> Izbjegavajte stresne zadatke. Smanjite fizičko naprezanje i napetost u probavnom sustavu. Izbjegavajte rotirajuće i/ili noćne smjene, dajući prednost redovitijim i predvidljivijim smjenama za radnika, što podrazumijeva stabilnost u vremenu obroka. Poštujte vrijeme i potrebe prehrane radnika. Osigurajte toalete u blizini radnog mjesta. Prilagodite pauze, razdoblja odmora i pristup toaletima prema potrebama radnika. Poduzmite ekstremne mjere opreza i potaknite uporabu zaštitnih mjera (rukavice, maske, prikladna odjeća) protiv čestica i opasnih tvari.
MOKRAĆNI SUSTAV		
MOKRAĆNI SUSTAV		<ul style="list-style-type: none"> Smanjite fizičko naprezanje i napetost u području genitourinarnog sustava. Osigurajte toalete u blizini radnog mjesta, osiguravajući potrebnu privatnost. Prilagodite pauze i pristup wc-u prema potrebama radnika. Poduzmite ekstremne mjere opreza i potaknite primjenu zaštitnih mjera (rukavice,

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
		maske, odgovarajuća odjeća) protiv čestica i opasnih tvari.
ENDOKRINI SUSTAV		
ENDOKRINI SUSTAV		<ul style="list-style-type: none"> Osigurajte pauze tijekom radnog dana i mjesto s određenom privatnošću gdje radnik može poduzeti potrebne provjere i mjerenja i / ili uzimati lijekove. Osigurati odgovarajući radni i skladišni prostor za korištenje kratkih ljudi. Prilagodba radnih i skladišnih prostora za korištenje kratkih ljudi.
KOŽA		
KOŽA	U slučajevima kada stupanj oštećenja kože takav da nije moguć kontakt s ovom vrstom okoline.	<ul style="list-style-type: none"> Održavajte radni prostor čistim. Održavanje dobro uskladištenih kemijskih proizvoda ili opasnih materijala, čime se maksimalno povećava izravna i kontinuirana izloženost njima. Osigurati i poticati primjenu zaštitnih mjera (OZO) i odjeće primjerene radniku i u skladu s njegovim invaliditetom.
NEOPLAZIJA		
NEOPLAZIJA	U slučajevima ozbiljne ili vrlo ozbiljne bolesti koja utječe čak i na obavljanje svakodnevnih aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> Izbjegavajte naprezanje i/ili naprezanje zahvaćenog ekstremiteta ili područja. Zakažite pauze i/ili učinite radno vrijeme fleksibilnijim. Osigurajte sanitarne čvorove u blizini radnog mjesta. Kontrolirajte temperaturu i vlažnost kako biste izbjegli okruženja s visokim i niskim temperaturama. Osigurati i poticati primjenu zaštitnih mjera (OZO) u slučaju imunokompromitiranih pacijenata. Olakšajte prekide i rotaciju zadataka kako biste se nosili s umorom.
VIZUALNI SUSTAV		
VIZUALNI SUSTAV	U slučajevima kada kapacitet vida nije dovoljan i potreban za rad na radnom mjestu.	<ul style="list-style-type: none"> Prilagodite i/ili poboljšajte osvjetljenje (prirodno ili umjetno) u radnom okruženju kako biste olakšali vid radnika. Po potrebi osigurajte vizualna pomagala i prilagodljivu tehnologiju kao što su naočale, povećalo ili softver za čitanje zaslona. Dodajte akustične signale.

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
		<ul style="list-style-type: none"> Pružite vizualne znakove u velikim fontovima i Brailleovo pismo. Neka radna područja budu čista, organizirana i bez prepreka kako bi se olakšalo kretanje i orijentacija. Izbjegavajte rizične zadatke koji zahtijevaju precizan vid.
UHO, GRLO I SRODNE STRUKTURE		
UHO		<ul style="list-style-type: none"> Provedite uporabu radnih uputa putem pisanih poruka i/ili vizualne komunikacije (znakovi, geste, ...). Koristite ploče i uređaje za vizualnu komunikaciju za indikacije, upozorenja ili sigurnosna upozorenja. Izbjegavajte ekstremna okruženja buke, u nekim slučajevima, ovisno o upotrebi slušnih pomagala ili ne, i razini percepcije sluha. Zaposliti se uz potporu stručnjaka iz društvenih organizacija koji podržavaju osobe sa senzornim poteškoćama.
GRLO		<ul style="list-style-type: none"> Korištenje pisanih, vizualnih, audio i/ili potpomognutih komunikacijskih sustava i uređaja. Izbjegavanje iznimno bučnih okruženja koja zahtijevaju i ometaju potrebnu usmenu komunikaciju radnika. Smanjenje izloženosti nadražujućim tvarima ili onečišćujućim tvarima koje mogu utjecati na grlo radnika. Upotreba OZO-a (FPP2 maska, zasloni za prskanje, naočale, rukavice itd.) kako bi se izbjegao kontakt i disanje čestica (prašina, dim, izgaranje itd.), U slučaju određenih patologija povezanih s grlom. Zapošljavanje uz potporu stručnjaka iz socijalnih organizacija koji podržavaju osobe sa senzornim invaliditetom.
SRODNE STRUKTURE		<ul style="list-style-type: none"> Korištenje pisanih, vizualnih, audio i/ili potpomognutih komunikacijskih sustava i uređaja. Upotreba OZO-a (FPP2 maska, zasloni za prskanje, naočale, rukavice itd.) kako bi se

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
		izbjegao kontakt i disanje čestica (prašina, dim, izgaranje itd.).
JEZIK		
POREMEĆAJ RAZVOJNOG JEZIKA		<ul style="list-style-type: none"> Korištenje pisanih (ploče, znakovi itd.), vizualnih (grafika, piktogrami itd.), audio i/ili potpomognutih komunikacijskih sustava i uređaja koji ukazuju na operativne i sigurnosne postupke. Izbjegavajte izuzetno bučna okruženja koja zahtijevaju i ometaju potrebnu usmenu komunikaciju radnika.
UTVRĐENI JEZIČNI POREMEĆAJ		<ul style="list-style-type: none"> Upotreba pisanih (ploče, znakovi itd.), vizualnih (grafika, piktogrami itd.), audio i/ili potpomognutih komunikacijskih sustava i uređaja koji ukazuju na operativne i sigurnosne postupke i olakšavaju razumijevanje. Izbjegavajte izuzetno bučna okruženja koja zahtijevaju i ometaju potrebnu usmenu komunikaciju radnika. Imati podršku kolege i/ili nadređenog u komunikaciji. Koristite jasan i sažet jezik izbjegavajući žargon ili složenu tehničku terminologiju.
POREMEĆAJI KOJI UTJEČU NA GOVOR ILI GLAS		<ul style="list-style-type: none"> Upotreba pisanih (ploče, znakovi itd.), vizualnih (grafika, piktogrami itd.), audio i/ili potpomognutih komunikacijskih sustava i uređaja koji ukazuju na operativne i sigurnosne postupke i olakšavaju razumijevanje. Izbjegavajte izuzetno bučna okruženja koja zahtijevaju i ometaju potrebnu usmenu komunikaciju radnika.
MENTALNA RETARDACIJA		
MENTALNA RETARDACIJA	U slučajevima kada je opći intelektualni kapacitet niži od autonomije potrebne za obavljanje radnog mjesta	<ul style="list-style-type: none"> Prikažite na praktičan i vizualno podržan način zadatke koje treba izvršiti. Jasno definirajte zadatke i odgovornosti radnika, pojednostavite ih, strukturirajte i podijelite na manje, jednostavnije korake. Omogućite pojednostavljene kontrole, kontrolne popise, pristupne rute i signalizaciju. Zaposliti se uz potporu stručnjaka iz socijalnih organizacija koji podupiru osobe s intelektualnim teškoćama.

INVALIDITET	NE PREPORUČUJE SE /POTEŠKOĆE	MOGUĆE PRILAGODBE/ PREPORUKE
MENTALNE BOLESTI		
MENTALNE BOLESTI	Kada psihopatološki simptomi ili lijekovi sprječavaju obavljanje posla.	<ul style="list-style-type: none"> • Smanjite buku i druge vizualne podražaje koji ometaju koncentraciju radnika. • Uspostavite jasne rutine i zapovijedi. • Olakšajte fleksibilno radno vrijeme i pauze. • Kontinuirane povratne informacije i pozitivno pojačanje. • Zapošljavanje uz potporu stručnjaka iz socijalnih organizacija koji podržavaju osobe s invaliditetom i mentalnim bolestima.

4. ZAKLJUČAK

Uzimajući u obzir razumne prilagodbe i prilagodbe analiziranih radnih mjesta, možemo vidjeti da se sva radna mjesta mogu u većoj ili manjoj mjeri prilagoditi osobama s invaliditetom.

Važno je napomenuti da mnoge prilagodbe ne uključuju dodatne troškove za tvrtku, jer jednostavno uključuju odgovarajuće opće mjere prevencije kako su utvrđene zakonom. S druge strane, mnoge prilagodbe imaju veze samo s upravljanjem vremenom na radnom mjestu i fleksibilnijim pauzama.

Nakon što se te točke pokriju, trebalo bi analizirati poseban invaliditet radnika u odnosu na posao. To je jedini način da se vidi koja su poboljšanja, ako ih ima, potrebna uz opća za bilo kojeg radnika.

Kao što je pokazano, trenutno postoje mnoga sredstva koja omogućuju radniku s nekom vrstom invaliditeta da obavlja praktički bilo koji posao s minimalnom prilagodbom.

Pokušali smo shematski sažeti različite prilagodbe radnog mjesta prema invaliditetu. Međutim, to su samo preporuke jer prvo treba napraviti izvješće odgovarajućeg zdravstvenog tehničara i tehničara za prevenciju rizika na radu, koji je u konačnici odgovoran za poduzimanje potrebnih mjera za prilagodbu radnog mjesta.

Pomoću ovdje prikazanih prilagodbi prilagođenih određenoj osobi i poslu, razumijemo da osobama s različitim invaliditetom ne bi trebalo biti većih poteškoća ući na tržište rada na radnim mjestima u sektoru kamenarstva.

Što se tiče prijenosa ovih zaključaka na razradu različitih didaktičkih materijala i scenarija virtualne stvarnosti koje razvijamo u projektu InclusiveStone, uspjeli smo to napraviti, iako može postojati niz prilagodbi i razumnih prilagodbi za CNC 5/6 os ili 2D položaje za sitotisak i kalibracijsku liniju. U ovom izvješću predlažemo način prilagodbe radnih mjesta za različite kurikulume, no postoje i druge vještine i zanimanja koja je teško prilagoditi. Stoga smo odlučili da bi bilo korisnije osmisлити scenarije virtualne stvarnosti te metodološke i didaktičke prijedloge povezane s invaliditetom za nastavne programe za ostala analizirana zanimanja, jer mogu pružiti rješenja za uključivanje većeg broja ljudi i tvrtki u inkluziju.